

Ginoo,

Ihatag Mo sa Amon Ining Bukid

IKATLO NGA TOMO · MALVAR STREET, BAGUIO CITY

Halin sa Lancaster County PA pakadto sa Malvar Street, Baguio City, Pilipinas

Engle · Robson · Leonard · Haines

Ken kag Mary Lou Engle · Kasaysayan sang Pamilya Engle

Ikatlo nga Tomo: Malvar Street, Baguio City

Ang mga tuig sa Malvar, ang Brent School kag ang gate sa Subic · 1967–1975

ANG MGA TUIG SA MALVAR 3

- Isa ka Mataas nga Bukid nga Nahamulag 4
- Ihatag Mo sa Amon Ining Bukid 5
- Pinalangga nga mga Utod 6
- Ako, kag Kami 8
- Indi Kamo Magkahadlok 9
- Ang Una nga Adlaw sang Eskwela 10
- Sa Radyo Na 11
- Indi Ka Magkahadlok 12
- Two Candles 13
- ML + I 20
- Ang mga Lalaki sang Kearsarge 23
- Ipangamuyo nga Matapos Na sa Gilayon Ining Inaway 31
- Ang mga Sarhento 43
- Suwerte Gid Ikaw nga Bata 53
- May Klase si Karen Subong nga Adlaw 62
- Abi Niya Wala Gid Ako Sang Ginpanghaboy 69
- Ginpaathag Gid Ini sa Amon 80
- Prays for Us Daily 94
- Si Jonas para sa Domingo 102
- The Landlord and the Projectionist 110
- Pula nga Suba sang Kabuhi 111
- Ang Maalam nga mga Hunahuna Nagaparehas 121
- Wala sing Butang nga Indi Mahimo 129
- Pakadto-Pabalik 130
- Si Kevin kag ang Navy 131
- Mga Kaupod nga Libro 132
- Sources 133

UNA NGA BAHIN

Ang mga Tuig sa Malvar

1967–1975 · 55 Malvar Street · Aurora Hill · Baguio City

GIN-UPDATE SANG 23 OKTUBRE 2026

☀ Si Karen kag si Patrick sa Romblon

Isa ka Mataas nga Bukid nga Nahamulag

Ang Biyernes 26 Mayo 1967 amo kuntani ang katapusan nga adlaw sang pamilya nga maglagaw antes magmaneho pakadto sa Manila agod magputos. Tanan sila nga pito nagkadto sa Burnham Park kag Mines View. Sa dalan nag-untat sila sa OMF guest house agod dapiton ang mga abyan sa tsa. Wala sing tawo sa balay.

Samtang nagatindog sila sa driveway, isa ka Dr. dela Rosa ang nagsulod sa likod nila. Nagkadto siya agod sugiran ang OMF nga babayi nga may mga lugar siya nga ginapaarkila. Ginsugiran niya si Ken parte sa isa ka balay nga may apat ka kuarto sa Malvar Street.

"Nanamian kami sa amon nakita," sulat ni Ken. Mas maayo ang pagsiling ni Mary Lou: "Nahamut-an gid namon!"

> Nagkasugot na — Madamo ang amon pangamuyo. Nabatyagan namon nga ang Ginoo ang naghatag sa amon sang balay.
>
> Ken, 26 Mayo 1967

> Kon wala namon ina ginhimo indi gid namon makilala si Dr. Dela Rosa.
>
> Memoir ni Mary Lou

Gintawag ini ni Ken nga *"isa sa pinakadaku nga pagbaylo sang lugar sa akon kabuhi."* Sa ibabaw sang panid sadto nga adlaw, sa iban nga pen, ginsulat niya nga ang tatlo ka tuig nga si Gordon nagkanta sa salakyan samtang padulong sa balay: *"Indi ka magkahadlok."*

Ang 55 Malvar nangin ila puluy-an. Ang programa ni Ken sa radyo nga Moments of Melody ginpaguwa halin sining mga tuig. Sang 1967 nagsugod siya sa paghatag sang mga Biblia, nga may bulawan nga tatak sang tagsa ka ngalan, sa mga cadet nga nagagradwar sa Philippine Military Academy. Sang 1968 naghatag siya sang Kasulatan kay President Marcos. Sang Hulyo 1969 gintan-aw ni Ken ang pagtupa sa bulan sa Clark Air Base. Sa Baguio, siling ni Kevin, sa katapusan nakita ni Ken ang pagsugod sang isa ka simbahan, isa ka butang nga wala gid niya makita sa tanan niya nga mga tuig sa Manila. Ginatawag ni Kevin ang mga tuig sa Malvar nga pinakabilidhon nga mga tuig nga ila ginpaligad sa Pilipinas.

Halin sa diary ni Ken sang 1967, sa memoir ni Mary Lou kag sa estorya ni Gordon nga "A High Mountain Apart" (3 Okt 2026), upod ang mga handumanan ni Kevin.

Ihatag Mo sa Amon Ining Bukid

Sang Sabado 3 Hunyo 1967 tatlo na ka adlaw ang pamilya sa balay sa 55 Malvar. Duha ka adlaw antes sina, ginsulat ni Ken sang dalagku nga letra ang tatlo ka pulong sa ibabaw sang panid sang iya diary: *"GIVE ME THIS MT."* Subong, sa amo man nga Sabado, nagpungko siya sa makinilya kag nagsulat sa mga elder sang **Woodside Bible Chapel** sa Maywood, Illinois, ang simbahan didto sa ila nga nagapangamuyo para sa ila. Ginpadala ni Gordon sa pamilya ang duha ka panid, "suno sa iya pag-type, upod ang mga typo kag tanan."

Pinalangga nga mga Utod

Nagasugod ini pareho sang report sang bisan sin-o nga misyonero. Ang tilipon sa Binangonan makapalig-on. May pagsugod sa Taytay. Ang programa sang Brigade halos bug-os na sa kamot sang mga Pilipino. Ang Bible School of the Air bag-o lang naglampas sa isa ka milyon nga estudyante nga nagpa-enroll. Si Mary Lou nagbulig sa pagsugod sang coffee-hour nga Bible study sa balay sang isa sa mga babayi sa San Juan.

Dayon ginpaathag ni Ken ang paghalin. Ang doktor naglaygay sang pagbaylo sang klima kag ginsugyot ang Baguio, kag sang adlaw antes sila magbiya sa siyudad, nakilala nila ang isa ka Pilipino nga doktor nga may balay nga ginapaarkila.

> Gintan-aw namon ang balay kag nabatyagan namon nga amo gid ini ang amon kinahanglan. … Ginhatagan kami sang Ginoo sang kalinong parte sa bug-os nga butang.
>
> Ken sa mga elder sang Woodside, 3 Hunyo 1967

Pero una anay, ginbisita ni Ken ang **Brent School**, nga ginsugdan sang 1909 sang Episcopal Church, kag nahibaluan niya nga ma-enroll ang mga bata sa tigulan. Sa Manila, ang mga misyonero tanan nagsugot.

> Siling ni Mr. Brooks basi amo ini ang paagi sang Ginoo sa pagduso sa amon pakadto sa bag-o nga mga lugar.
>
> ang amo man nga sulat

Padayon siya nga magarekord sang mga programa para sa Bible School of the Air kag para sa iya kaugalingon nga "Living Letters," magapas-an sang bahin sang papeles sang "Teach Others Program," kag magabiyahe pakadto sa Binangonan kag Taytay. Siya kag si Mary Lou magatuon sang Ilocano, isa ka lenguahe nga ginagamit sa pagnegosyo sang pila sa mga tribu sa bukid sa palibot. Kag diutay lang ang mga broadcast sang ebanghelyo sa Baguio. Ginalauman niya nga may ila gid kaugalingon.

> Kutob sang mga natabo sa ibabaw nakabaton kami sang isa ka pinasahi nga regalo para sa obra sa radyo nga ginpadala sa amon mismo agod gamiton sa paagi nga sa amon tan-aw pinakamaayo. Amo bala ini ang una nga "green light" pakadto sa obra sa radyo sa Baguio?
>
> ang amo man nga sulat

> Subong sang inyo nakita kinahanglan namon ang inyo mga pangamuyo. Napulo kag anom ka tuig na kutob sang una ako nga nag-abot sa Pilipinas. Daku nga pagbag-o ini sang lugar. Pareho kami nga nagabatyag nga ang Ginoo ang naggiya. Si Mary Lou matuod gid nga mas maayo ang iya pamatyag sa sini nga klima.
>
> ang amo man nga sulat

> Ang amon bag-o nga address simple lang: GEN. DELIVERY, BAGUIO, PHILIPPINES.
>
> ang amo man nga sulat

Ako, kag Kami

Tan-awa ang ibabaw kag ang idalom sang sulat. Sa idalom gin-type ni Ken ang mga pulong ni Caleb halin sa libro sang Josue, isa ka tigulang nga nagapangayo sang kabukiran diin nagaistar ang mga higante:

> KAG SILING NI CALEB, "BUSA SUBONG IHATAG MO SA AKON INING BUKID NGA GINHAMBAL SANG GINOO SADTO NGA ADLAW." JOSHUA 14:12
>
> ang idalom sang sulat

Ako. Ang amo man nga mga pulong nga ginsulat niya sa iya diary sang Huwebes. Sa ibabaw, sa pen, may nagsulat sang "**GIVE US THIS MOUNTAIN.**" *Kami.* Kag ang sulat wala ginpirmahan ni Ken lang. Ginpirmahan ini ni Ken & Mary Lou.

Kon ano ang mangin kahulugan sang "Ihatag mo sa amon ining bukid," siling ni Gordon, amo ang nabilin nga bahin sang estorya.

Halin sa diary ni Ken sang 1967 kag sa iya sulat sang 3 Hunyo 1967 sa mga elder sang Woodside, sa estorya ni Gordon nga "Give Us This Mountain" (7 Okt 2026).

Indi Kamo Magkahadlok

Ila na ang balay subong. Pero ang balay sa bukid kinahanglan pa nga mangin puluy-an.

Ang mga kasangkapan gindala pataas halin sa Manila sakay sang trak sang katapusan sang Hunyo, kag isa ka panday ang nagbutang sang picket fence palibot sa idalom nga bahin. Sang Martes 27 Hunyo, wala pa apat ka semana pagkatapos nila magsulod, may pagtilipon sang mga kabataan sa balay.

> May miting kami sang mga kabataan mga alas 4 PM. Ginkanta ang Inibig Ako Ni Jesus. Ginsugid ko ang "Barney's Barrel."
>
> Ken, 27 Hunyo 1967

Pagligad sang isa ka semana, ginhan-ay ni Ken ang iya lamesa.

> Naareglo ko na ang akon opisina. Pinakamaayo nga opisina nga naangkon ko. Nagbulig si Becky sa akon.
>
> Ken, 3 Hulyo 1967

Ang Una nga Adlaw sang Eskwela

Sa iya sulat sa mga elder sadto nga una nga Sabado, ginpamangkot ni Ken kon ang regalo para sa hilikuton sa radyo amo na bala ang *"una nga 'green light' pakadto sa hilikuton sa radyo sa Baguio."* Gani sang Agosto naglibot siya sa mga estasyon sang radyo. Sang ika-siyam, ang **DZBS**, isa sa mga estasyon sa Baguio, naghatag na sa iya sang kontrata.

Sang ulihi nga bahin sadto nga Agosto nag-edad si Kevin sang napulo. Nagkadto sila sa Burnham Park, ang linaw sa tunga sang banwa, kag ginsulat ni Ken kon ngaa:

> Bertdey ni Kevin — sa Burnham Park — bilang ilis sang pagsugod sang Mayo 26.
>
> Ken, Agosto 1967

Ang Mayo 26 amo ang adlaw sang paglagaw nga natapos sa isa ka doktor sa driveway kag isa ka balay nga ginapaarkila. Ang bata nga nagakaadlaw nakabaton sang "telepono nga nagagana gid." Dayon nag-abot ang una nga adlaw sang eskwela.

> Una nga adlaw sang klase sang mga kabataan sa Brent. Ako ang naghatod sa ila. Si Kevin & si Stanley nagkadto sa classroom pakadto sa tennis court. Nagbalik sila tanan nga malipayon gid sa una nga adlaw — May nakilala nga mga abyan, nanamian sa ila mga maestra.
>
> Ken, Agosto 1967

Sa Radyo Na

Dayon nag-abot ang Sabado, 2 Septiyembre 1967. Sa ibabaw sang panid ginsulat ni Ken ang iya bersikulo para sa adlaw, halin sa Matthew 14, ang gab-i nga nagkadto si Jesus sa mga disipulo nga nagalakat sa ibabaw sang tubig, sa tunga sang bagyo:

> Matt. 14:27 Sa mga bagyo sang kabuhi nagaabot Siya sa aton kag nagasiling, "Magkalipay kamo, Ako ini, indi kamo magkahadlok."
>
> Ken, 2 Septiyembre 1967

Kag sa idalom sang amo man nga panid:

> Una nga Childrens Bible Hour sa radyo sa DZBS sang 330. (8.75) Ginhatag ko ang address sa katapusan — may 60 segundo.
>
> Ken, 2 Septiyembre 1967

Ang una nga broadcast halin sa bukid, nga may kan-uman ka segundo sa katapusan agod ihatag ang address.

Indi Ka Magkahadlok

Subong balik kita sa 26 Mayo, sa salakyan nga nagasunod sa doktor pataas sa bukid agod tan-awon ang isa ka balay nga wala sing may nagapangita. Sa ibabaw sadto nga panid, sa iban nga pen, ginsulat ni Ken kon ano ang ginakanta sa likod nga lingkuranan:

> `Ang kanta ni Gordon sa awto pakadto sa balay 'Do not be afraid'`
>
> Ken, ibabaw sang panid, 26 Mayo 1967

Isa ka tatlo ka tuig nga bata sa likod nga lingkuranan, padulong sa isa ka balay: *indi ka magkahadlok.* Pagligad sang napulo kag apat ka semana, sa sinulatan sang iya amay, sa adlaw nga ang iya una nga programa ginpaguwa sa ibabaw sang kabukiran: *indi kamo magkahadlok.*

Kon nadumdoman bala ni Ken ang kanta sadto nga Sabado, wala nagasiling ang iya panid. Kon ano ang mangin kahulugan sang "indi kamo magkahadlok," siling ni Gordon, amo ang nabilin nga bahin sang estorya.

Halin sa diary ni Ken sang 1967 kag sa estorya ni Gordon nga "Be Not Afraid" (7 Okt 2026).

Two Candles

Ang pamilya wala pa lima ka bulan sa 55 Malvar. Sang gab-i sang Lunes 16 Oktubre 1967, si Mary Lou nagpuyat sa balay sa bakilid upod ang suga sang kandila. Wala si Ken sa balay. Sa guwa, may bagyo.

Ginsulat niya ini sadto nga gab-i, sa isa ka gamay nga spiral notebook. Sa ibabaw sang panid ginsulat niya ang "Bagyo," kag sa idalom sini, "Okt 16-17, 1967."

> Malimtan ko bala ini?? Nakasaka sa sini nga bakilid, nagakurog sa hangin, ang kisame sang kusina nagatulo sing grabe paagi sa electric outlet sa kisame! Ang hangin nagaulhong & nagasinggit, nagabubo ang kusog nga ulan. Bagyong Carla ang iya ngalan.
>
> Mary Lou, notebook, "Bagyo, Okt 16-17, 1967"

Si Ken anom na ka adlaw sa Manila para sa hilikuton sa radyo. Magapauli kuntani siya sang masunod nga adlaw kag may dalhon nga bisita. Gani sang tungang gab-i ginkuha niya ang telepono.

> Si Ken anom na ka adlaw sa Manila kag magapauli kuntani buwas nga dala si Dad Brooks, pero kinahanglan ko tawgan ang mga Eppler sang tungang gab-i agod sugiran sila kon daw ano ka makahaladlok ini, nga nagalaum nga si Dad & Ken indi na magtilaw kay malain ang mga dalan! Ang Ginoo ang may kontrol sa tanan sini kag nagasalig lang kami sa Iya nga dal-on Niya kami sa sini.
>
> sa amo man nga gab-i

Mga Higot sang Sapatos

Si Dad Brooks amo si Cyril Brooks. Sang si Ken kag si Mary Lou tagsa nga una nga nag-abot sa Pilipinas, nag-istar sila upod kay Cyril kag Anna Brooks. Didto sa bukid, padayon ang hangin.

> Ining 2 ka kandila nagapainit man sa akon! Medyo matugnaw. Ay, kon daw ano ang ulhong sang hangin! Ginabira niya pabukas ang mga bintana nga wala nakandado. Ginhigot ko tanan sila sang mga higot sang sapatos! Wala pa gid sing bagyo nga pareho sini. Siguro yara gid kami sa pinakamabangis nga bahin sini. May kahoy nga natumba sa isa ka balay kag sa mga kawad sang kuryente sa Rimando, kag wala sing kuryente sa sini nga bahin sang Baguio.
>
> Mary Lou, notebook, Oktubre 1967

Mga higot sang sapatos, sa tagsa ka bintana sang balay. Kag ano ang ginahimo sang isa ka babayi, nga isahanon sa bukid nga patay ang suga? Ginasulat niya ang sulat nga dugay na niya ginapalawig.

> Nagsulat ako kay Dr. & Dra Casas sa San Juan. Dugay ko na gid ini gusto himuon. Nahibaluan sang Ginoo nga kinahanglan ako magpuyat sang isa ka gab-i antes ko ini himuon!
>
> sa amo man nga gab-i

Trining

Subong panaog kita sa bukid, pakadto sa Manila. Sang Martes 17 Oktubre nagbangon si Ken sang alas kuatro y medya, nag-pamahaw sang alas singko y kuarto kag nagpangamuyo antes sang biyahe: *"Nagasandig kami sa imo."* Ang report sang panahon, sulat niya, *"indi makahaladlok."*

May duha ka dalan pataas sa Baguio: ang Kennon Road, diretso pataas sa banglid, kag ang Naguilan Road, ang malayo nga dalan nga nagalibot halin sa baybayon.

> …nakita ang report parte sa bagyo nga "Trining". Nagdesisyon nga magpadayon. Pagkaligad sang isa ka oras mabaskog nga hangin & ulan. Natumba ang mga karatula. Sa Kennon nagsiling ang bus "indi puede." Dayon sa Naguilan Rd — nagbalik sa tulay. Gintawgan si ML P1.20. OK — Nagpabilin sa Crestola — Wala sing suga temprano nagtulog. Nagapasalamat gid sa iya pag-amlig.
>
> Ken, Martes 17 Oktubre 1967

Trining ang ngalan sang bagyo sa iya bahin sang bukid, kag Carla sa bahin ni Mary Lou. Duha ka ngalan para sa isa ka bagyo.

Sa ibabaw sadto nga panid sang diary ang naimprinta nga linya nagasiling *"Today is the Birthday of ___."* Sa blangko, sa asul nga tinta kag sa sulod sang quotation marks, ginsulat ni Ken ang isa ka pulong: *"Trining."*

47.9 ka Pulgada

Ang kaadlawan sang isa ka bagyo, nga ginsulat sang isa ka tawo nga nagbalik sa isa ka taytay kag nagtulog nga wala sing suga. Dayon ang Miyerkoles:

> Naghinay ang hangin sang gab-i. Naguba ang tulay pa-Manila — sa matuod duha sa ila. Gintilawan sang aga & sang hapon nga magsaka pero sarado gihapon. … Prayer Meeting sang gab-i sa suga sang gas.
>
> Ken, Miyerkoles 18 Oktubre 1967

Kag sa idalom sang panid:

> 47.9" — 24 ka oras nga ulan world record
>
> Ken, idalom sang amo man nga panid

Kap-atan kag pito punto nuebe ka pulgada, sa isa lang ka adlaw. Halos apat ka tiil nga ulan ina sa siyudad sa sulod sang baynte kuatro ka oras. Pagligad sang isa ka tuig ginsugiran ni Ken kag Mary Lou ang ila mga abyan didto sa ila:

> …kutob sang amon pagbalhin diri, ang Baguio nakahimo sang bag-o nga world record sa ulan. Nag-ulan sang 47.9 inches sa sulod sang 24 ka oras !
>
> Ken kag Mary Lou, sulat sa mga abyan, Oktubre 1968

Natingala sa Pagkakita sa Amon

Apat ka tiil nga ulan, kag isa ka babayi sa bukid nga may duha ka kandila kag ang iya mga higot sang sapatos. Dayon ang Huwebes ika-19:

> Masanag ang adlaw. Nagdesisyon nga magkadto kutob sa amon masarangan. Nagpadayon lang gid. May mga bus nga nagaabot sa pihak nga direksyon.
>
> Ken, Huwebes 19 Oktubre 1967

Nag-agi sila sa Naguilan Road, nga naglampas sa mga pagdalusdos sang duta. Gin-isip ini ni Ken kag ginsulat ang numero. Kag dayon:

> Nakauli sang 10:30. Natingala sila nga nakita kami.
>
> sa amo man nga adlaw

Gintawgan niya ang mga Eppler sang tungang gab-i, nga nagalaum nga ang mga lalaki indi magtilaw sang dalan. Nagtilaw sila, kag sang Huwebes nakauli sila. Wala sing kuryente, sulat ni Ken, kag wala sing tubig. Pero ang tanan yara na sa balay.

> Sa sini nga tawo ako magatan-aw, sa iya nga imol kag mapainubuson sing espiritu, kag nagakurog sa Akon pulong.
>
> Isaiah 66:2, ang bersikulo nga ginbutang ni Ken sa ibabaw sang iya sulat sa Woodside, 27 Nobyembre 1967

"Ginpabatyag kami nga daw magkurog," siling niya sa ila, *"tungod sa duha ka bagyo nga nag-agi sa amon sining nagligad nga mga semana."*

Lima ka Matahom nga Manyika

Subong, parte sa sadto nga sulat nga ginsulat sa suga sang kandila, kay Dr. kag Dra. Casas sa San Juan. Pagligad sang napulo kag duha ka tuig, sang Disyembre 1979, ginpamangkot sang mga abyan si Ken kon diin natawo ang tagsa sang mga kabataan. Gin-type niya ang iya sabat:

> Si Stan kag si Kevin parehas nga natawo sa San Juan Hospital, San Juan, Rizal. Ginpaanak ni Dra. Nora Diokno Casas, utod ni Senator Diokno.
>
> Ken, sulat sa mga abyan, 7 Disyembre 1979

Nga nagadala liwat sa aton sa bukid, kag sa idalom sang una nga panid ni Mary Lou, ang linya antes niya ginbalikid ini:

> Magapuyat ako sa bug-os nga gab-i, nagapangamuyo, nagasulat sang mga sulat kag nagabantay sa amon 5 ka matahom nga manyika! kanami gid nila kon nagakatulog.
>
> Mary Lou, notebook, Oktubre 1967

Lima: si Becky, trese; si Karen, dose; si Kevin, napulo; si Stan, pito; kag si Gordon, tatlo. Nagkatulog sila sa balay sa bukid samtang ang ila iloy nagpuyat sa tupad sang duha ka kandila, nagbantay, kag nagsulat sa San Juan.

Wala Niya Malimti

"Malimtan ko bala ini??" pamangkot ni Mary Lou, sa ibabaw sang panid.

Wala pa duha ka tuig ang nakaligad, sang Septiyembre 1969, nagabiyahe na naman si Ken.

> Sa Haacks nakita nga ang bagyo nagapadulong diri — nadumdoman ang "Trining". Nagdali-dali — maayo ang amon oras.
>
> Ken, Sabado 6 Septiyembre 1969

Wala niya malimti.

Kon ano ang mangin kahulugan sang "Malimtan ko bala ini??", siling ni Gordon, amo ang nabilin nga bahin sang estorya.

Halin sa notebook ni Mary Lou parte sa bagyo, sa mga diary kag mga sulat ni Ken sang 1967–79, kag sa estorya ni Gordon nga "Two Candles" (8 Okt 2026).

ML + I

Sang nagligad, isa ka bagyo: si Mary Lou nga isahanon sa bukid sa 55 Malvar upod ang duha ka kandila kag lima ka bata nga nagakatulog, kag si Ken nga nagbalik sa isa ka taytay nga gin-anod. Sang Huwebes 19 Oktubre 1967 nakalusot siya. *"Natingala sila sa pagkakita sa amon."*

Ang tanan yara na sa balay. Pero wala sing kuryente, kag wala sing tubig.

Sang Domingo ika-22 nagwali si Ken, kag ang Children's Bible Hour sadto nga semana ginpaguwa sa radyo. May mga tawo sa Baguio nga napatay sa bagyo, kag ginsulat niya nga ang programa *"naghatag sang pulong sang pagbatyag sa mga nadulaan sang ila mga hinigugma."* Sa ibabaw sang panid, ginsulot sa tupad sang petsa, ang maayo nga balita: *"May kuryente na sang 1:30."*

May suga na, kon amo. Pero wala pa gihapon sing tubig. Sang Lunes, sa idalom sang panid, apat ka pulong:

> `Uga ang tangke sang tubig`
>
> Ken, Lunes 23 Oktubre 1967

Ang mga Pinggan ni Becky

Gani sang Martes nagpangita si Ken. Nakakita siya sang bomba, ginhulam niya ini, kag nagsugod sa pagbuhat sang tubig pataas sa bukid sa mga drum. Wala siya nagisahanon.

> `Naggwa para mangita sang tubig. Nakakita sang bomba sa Mesman. Nagbulig si Kevin sa pagkarga 2 ka balik — 4 ka drum`
>
> Ken, Martes 24 Oktubre 1967

Napulo ka tuig si Kevin. Kag sa idalom sang amo man nga panid may isa pa ka linya, nga mahangpan sang tagsa ka pamilya nga nakaagi nga wala sing tubig sa gripo:

> `Krisis sang pamilya parte sa mga pinggan ni Becky.`
>
> ang amo man nga panid

Trese anyos si Becky. Wala nagsiling si Ken kon sin-o ang nagdaug.

Sang Miyerkoles may duha pa ka biyahe kag apat pa ka drum, kag may isa ka butang para kay Mary Lou: *"Gin-install ang Kerosene stove MW — 1957 para kay ML."* Dayon ang bomba ginbalik sa tag-iya. Sang Huwebes, ginsulat sing dalagku sa ibabaw sang panid: *"May tubig na sa hapon!"* Kag sa idalom, sa dalagku nga letra, isa ka pulong: *"TUBIG."*

Welming

Disiotso ka adlaw pagkatapos sang gab-i sang una nga bagyo, sang Biyernes 3 Nobyembre, may bisita nga nag-abot agod mag-istar, si Chuck Cox. Ginpinturahan nila ang iya kuarto sadto nga semana kag ginbutangan sang bag-o nga lampara. Kag sang Sabado 4 Nobyembre 1967 nagbalik ang hangin.

> Mabaskog gid ang hangin halin sang udto. Bagyo nga "Welming" Kami ni ML wala nakatulog sa kadam-an sang gab-i. Ang mga kabataan kag si Chuck nakapahuway sing maayo.
>
> Ken, Sabado 4 Nobyembre 1967

Isa pa ka bagyo. Isa pa ka gab-i sa bukid, ang hangin nagabira sa balay, lima ka bata nga nagakatulog. Pero sining tion indi na siya isahanon. *ML + I.*

Sang masunod nga aga nagwali si Ken sa Baguio Baptist parte kay Jonas, kapitulo uno kag duha: isa ka tawo, isa ka bagyo, kag isa ka Dios nga nagdala sa iya sa sini.

> Naghambal sa Baguio Baptist parte sa Jonah 1+2.
>
> Ken, Domingo 5 Nobyembre 1967

> Pero ang GINOO nagpadala sang daku nga hangin sa dagat, kag may grabe nga bagyo sa dagat.
>
> Jonah 1:4

"Madamo nga ginguba ang hangin sa siyudad," sulat niya. Dayon nagpadayon siya sa semana.

Kon ano ang mangin kahulugan sang "ML + I," siling ni Gordon, amo ang nabilin nga bahin sang estorya.

Halin sa diary ni Ken para sa 22 Oktubre – 5 Nobyembre 1967, sa estorya ni Gordon nga "ML + I" (The Malvar Years 8, 9 Okt 2026).

Ang mga Lalaki sang Kearsarge

May mga adlaw nga wala sing kahulugan sa papel. Nagakaput sila sang diutay nga kasubo kag daku nga kalipay sa amo man nga pila ka linya. Ang Lunes, ika-20 sang Nobyembre, 1967, isa sa sini nga mga adlaw.

Ang inaway sa Viet Nam pila lang ka oras nga lupad halin sa Baguio. Ang Camp John Hay, ang base sang mga Amerikano sa kilid sang banwa, amo ang ginakadtuan sang mga lalaki halin sa tagsa ka sanga sang serbisyo para sa pila ka adlaw nga pahuway antes sila magbalik. Sang adlaw antes sina, sa kapilya sang John Hay, nakilala sang mga Engle ang mga Eaton, ang pamilya nga nag-istar sa ila balay antes sa ila. Sang Lunes ginsulat ini tanan ni Ken, isa-isa:

> May balita nga ang mga servicemen yari diri. Si ML, Polly Taber + Janet Steiger nag-ensayo para sa trio. Dayon nagtawag si John Eaton nga basi may mga lalaki nga magkari diri. Nagsiling kami “huo”. Naghiwat kami sang lubong para sa gamay nga kuting.
>
> Ken, Lunes 20 Nobyembre 1967

"Nagsiling kami nga huo." Kag sa amo man nga gininhawa, isa ka lubong para sa gamay nga kuting.

Traynta'y Singko ka Marinero

May isa sa bukid nga may masubo nga hapon. Wala nagasiling ang diary kon sin-o ang nagkapot sang kahon sang sapatos. Kag dayon, sa amo man nga gab-i:

> Sang 10 PM — mga 35 ka Navy halin sa USS Kearsarge ang nag-abot para sa kantahanay kag meryenda. Nagkanta ang trio. Ginpaguwa namon ang mga literatura. Sa akon hunahuna wala pa gid ako nakakita sang grupo nga mas mapasalamaton
>
> Ken, Lunes 20 Nobyembre 1967

Alas diyes sang gab-i. Traynta'y singko ka marinero sa sala sang 55 Malvar. Si Mary Lou nagakanta sa isa ka trio upod si Polly Taber kag Janet Steiger. Meryenda, kag mga literatura nga ginhan-ay para sa bisan sin-o nga gusto.

Bag-o Lang Naghalin sa Lugar sang Inaway

Pagligad sang isa ka semana nagsulat si Ken sa simbahan didto sa ila sa Woodside kag ginsugid sa ila kon sin-o ang sadto nga mga lalaki:

> Isa ka semana na ang nakaligad kapin sa traynta ka servicemen ang nagbisita sa amon sa isa ka gab-i. Kanami gid sang amon pag-upod-upod kag pagkanta. Kalabanan sining mga lalaki naghalin sa isa ka aircraft carrier nga bag-o lang naghalin sa lugar sang inaway. Isa ini ka pribilehiyo nga wala namon ginpaabot nga makaupod sila.
>
> Ken kag Mary Lou sa mga abyan sa Woodside, 27 Nobyembre 1967

Mga pamatan-on nga lalaki nga, pila lang ka adlaw antes sina, yara sa lugar diin may inaway, kag subong nagakanta sang mga himno sa isa ka sala sa bukid sa tunga sang mga pino.

Pero ang mga lalaki sang Kearsarge pagsugod lang. Sang Oktubre, sa amo man nga semana sang bagyo, ginsulat ni Ken ang isa ka malip-ot nga linya:

> Si ML may tawag halin sa Chaplain sang US Canberra. Gusto niya sang Servicemens Conf para sa ulihi nga bahin sang Nob.
>
> Ken, Huwebes 26 Oktubre 1967

Isa ka Retreat para sa Canberra

Ang USS Canberra isa ka heavy cruiser. Ginlaragway ini ni Mary Lou sa isa ka notebook nga ginbutangan niya sang titulo nga "Servicemens' Work":

> halin sa U.S.S. Canberra isa ka heavy cruiser nga nagapatrolya sa baybayon sang North Vietnam — nagapamusil kada gab-i sa mga target sa baybayon. Si Chap. Zellar nagtawag sa amon pila ka bulan na ang nakaligad nga nagapamangkot kon magplano kami sang retreat para sa 25.
>
> Notebook ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”, 20 Nobyembre 1967

Beinte'y singko ang ginpaabot. Siyam ang nag-abot, tatlo sa ila mga opisyal. Para kay Mary Lou mas maayo pa ina:

> Ining gamay nga grupo nga nag-abot mas maayo kay mahatagan sila sang personal nga atensyon.
>
> Notebook ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”

Sa Palibot sang Fireplace

Sang Martes, ika-28 sang Nobyembre, nag-abot ang mga lalaki sang Canberra sa John Hay sang alas tres sang hapon. Sadto nga gab-i nagsaka sila sa bukid pakadto sa balay.

> Nagkadto sila sa balay sang 700 PM. Sa palibot sang fireplace — naghambal ako sa ila parte sa Manggaranon nga tawo — wala ko mahibaluan tubtob sang ulihi nga ang isa sa ila isa ka manggaranon nga pamatan-on.
>
> Ken, Martes 28 Nobyembre 1967

Isa ka misyonero nga may Biblia, siyam ka marinero halin sa isa ka barko-de-giyera, kag ang estorya sang manggaranon nga tawo.

Sang Miyerkoles ginsulat ni Ken ang tanan nga siyam ka ngalan sa iya diary: ang chaplain, si Commander Dwight Zeller; isa ka doktor; isa ka lalaki nga taga-Annapolis; isa ka bag-o lang nga amay.

Ang Menu ni Mary Lou

Sang Huwebes sang gab-i, ika-30, ginsundo sila tanan ni Ken sang alas sais kag gindala sa balay para sa panihapon. Malip-ot lang ang iya linya:

> Sang 6 PM ginsundo sila. Paglibot sa balay. Ang Manamit nga panihapon ni ML.
>
> Ken, Huwebes 30 Nobyembre 1967

Pero ginsulat ni Mary Lou ang menu, pareho sang ginahimo sang maayo nga kusinera:

> Ginsirbi ang macaroni meat + tomato casserole, fruit salad, homemade nga tinapay, pickles, stollen coffee-cake — kape. Dayon sang ulihi dugang nga roll, popcorn + pop. Ang tanan nagkaon tubtob nabusog gid! Maayo kag hayahay nga gab-i.
>
> Notebook ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”, Huwebes 30 Nobyembre 1967

Homemade nga tinapay. Stollen. Popcorn kag pop. Para sa isa ka marinero nga malayo gid sa kusina sang iya iloy, basi amo ina ang pinakamanamit nga pagkaon sa bug-os niya nga tour.

Mga Tanda sang Matuod nga Paghulag

Dayon, sa palibot liwat sang kalayo, naghambal si Ken parte sa John 21. May mga testimonya. Isa ka pamatan-on nga marinero, si Jimmy, nagsugid sang iya bug-os nga estorya, kag ginsulat ni Mary Lou sadto nga gab-i, *"Kinahanglan gid niya ang Ginoo!"*

Sang masunod nga aga, sa katapusan nga serbisyo, si Jimmy kag ang isa ka lalaki nga si Manuel nagpalista para sa Bible course.

> Biyernes sang aga maayo nga serbisyo nga natapos sa pagdapit. Wala sing desisyon pero may mga tanda sang matuod nga paghulag. Gin-enroll si Jimmy + Manuel sa W.B.T.
>
> Notebook ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”, Biyernes 1 Disyembre 1967

> Pamaalam sa ila tanan. Ginhatagan namon sila sang “Think of Your Future”.
>
> Ken, Biyernes 1 Disyembre 1967

Kag ang mga lalaki nagbalik sa barko, kag ang barko nagbalik sa baybayon sang Viet Nam.

Ato nga Manamit nga Pagkaon

> Indi ninyo pagkalimtan ang pag-abiabi sa mga dumuluong: kay paagi sini may iban nga nakaabiabi sang mga anghel nga wala nila mahibaluan.
>
> Hebrews 13:2

Nagahunahuna kita nga ang wali amo ang pinakaimportante, kag importante gid ang mga pulong. Pero sang ika-siyam sang Disyembre ang chaplain mismo nagsulat halin sa barko, kag pamatii kon ano ang nadumdoman sang mga lalaki:

> Ang isa ka bahin sang inyo ministeryo nga madugay namon nga madumdoman amo ang inyo sinsero nga Cristiano nga pag-ulikid sa amon tanan. Nadumdoman namon tanan ato nga manamit nga pagkaon kag ginhambalan namon ini sa madamo nga higayon.
>
> Chaplain Dwight F. Zeller, USS Canberra, kay Rev. kag Mrs. Ken Engle, 9 Disyembre 1967

Ang pag-ulikid, kag ang luto ni Mary Lou. Indi gid pagtamayon ang isa ka maayo nga panihapon. Madamo na sini ang gingamit sang Ginoo.

Masunod, siling ni Gordon: ang isa sa mga lalaki sang Canberra may anak nga lalaki nga halos kaedad ni Kevin, kag halin sa Gulf of Tonkin nagsulat siya sa napulo ka tuig nga si Kevin sang iya kaugalingon nga sulat.

Halin sa diary ni Ken sang 1967 (20 Nob – 1 Dis), sa notebook ni Mary Lou nga "Servicemens' Work," sa ila sulat sa Woodside sang 27 Nob 1967, sa sulat ni Chaplain Zeller sang 9 Dis 1967, kag sa estorya ni Gordon nga "The Kearsarge Men" (The Malvar Years, 12; 16 Okt 2026).

Ipangamuyo nga Matapos Na sa Gilayon Ining Inaway

Kalabanan sang sulat nga nag-abot sa bukid sa 55 Malvar para kay Mr. kag Mrs. Ken Engle: mga simbahan, mga kaupod sa pangamuyo, mga estudyante sang Bible course. Pero sa una nga mga adlaw sang 1968 may isa ka sulat nga nag-abot halin sa Gulf of Tonkin, sa baybayon sang Viet Nam, kag ang bahin sini para sa isa ka napulo ka tuig nga bata nga lalaki.

Naghalin ini sa isa sa siyam ka lalaki sang USS Canberra, ang mga lalaki nga nagkadto sa balay sang katapusan sang Nobyembre. Ginsulat ni Mary Lou kon ano nga klase sang barko ini: isa ka heavy cruiser nga nagapatrolya sa baybayon sang North Vietnam, *"nagapamusil kada gab-i sa mga target sa baybayon."*

Nagapamusil kada gab-i. Kag ato nga mga lalaki nagpungko sa isa ka sala sa tunga sang mga pino, nagkaon sang luto ni Mary Lou, nagbukas sang Biblia upod si Ken, kag nagbalik sa barko.

Isa ka Sulat Halin sa Gulf of Tonkin

Sang ika-napulo sang Enero nagsulat si Ken sa simbahan sa Woodside:

> Bag-o lang kami nakabaton sang sulat halin sa isa sa mga lalaki sang barko samtang yara sila sa Gulf of Tongkin. Nagpasalamat siya sa amon kag ginpalig-on kami nga hunahunaon ang paghimo pa sang dugang sini nga klase sang ministeryo. Sa isa ka personal nga sulat kay Kevin, nga iya nagustuhan kay may anak siya nga lalaki nga halos pareho sang edad, nagsulat siya, “Kag buligi kami kon mahimo. Ipangamuyo nga matapos na sa gilayon ining inaway agod makapauli na kami tanan sa amon mga pamilya sa USA.”
>
> Ken sa mga abyan sa Woodside, 10 Enero 1968

Hunahunaa ina. Isa ka hamtong nga lalaki sa isa ka barko-de-giyera, malayo sa iya kaugalingon nga anak, nagasulat sa anak sang iban. Wala siya nagapangayo sang wali. Wala siya nagapangayo sang care package. Ginapangayo niya sa isa ka napulo ka tuig nga bata nga magpangamuyo.

Buligi Kami

"Buligi kami kon mahimo." Amo ina ang paghambal sang isa ka tawo nga nakahibalo nga ang iya ginapangayo indi gamay.

Gin-pasa dayon ni Ken ang pangabay sa Woodside:

> Samtang ginabasa ninyo ang balita kag nabatian ang parte sa inaway sa Viet Nam ipangamuyo ining mga lalaki sa CANBERRA kag ang iban pa nga mga lalaki nga nagapakig-away sa sina nga lugar.
>
> Ken sa mga abyan sa Woodside, 10 Enero 1968

Kag sa prayer letter sang Enero sa tanan nila nga mga abyan, ginpaathag pa niya ini sing mas simple:

> Sa tanan nga hambalanay kag pagbinaisay parte sa mga polisiya sa Viet Nam ginapamangkot ko kon basi ginakalimtan naton ang pagpangamuyo para sa mga lalaki didto sa paagi nga dapat.
>
> Prayer letter ni Ken kag Mary Lou, "Dear Friends," Enero 1968

91 ka Kurso ang Nabaligya

Pagligad sang isa ka semana nag-abot ang mga servicemen sa Baguio para sa daku nga conference, halin ika-16 tubtob ika-21 sang Enero. Nagbutang si Ken sang lamesa sang mga Bible course kag gin-isip ang mga lalaki:

> Mga 120 ang nagtambong halin sa Okinawa, Taiwan, Guam, Viet Nam & Pilipinas … Madamo nga kurso ang nabaligya … Kanami gid sang mga testimonya sa gab-i. 91 ka kurso ang nabaligya.
>
> Diary ni Ken, semana sang conference, 18–20 Enero 1968

Ginsugiran niya ang Woodside kon ano ang iya ginalauman para sa sadto nga mga lalaki. Kaptana ining linya; kinahanglanon naton ini:

> Ginahandum gid namon nga ang iban sining mga lalaki magbalik diri sa ulihi nga mga tion para mag-away sang iban nga inaway, nga ang Espada sang Espiritu ang ila hinganiban.
>
> Ken sa mga abyan sa Woodside, 10 Enero 1968

Napulo ka Tuig si Kevin

Kag si Kevin? Napulo ka tuig si Kevin, kag sadto nga tigtugnaw masako siya. Sa isa ka Domingo sang Enero ginsulat ni Ken:

> Nagtudlo sang SS class sa John Hay parte sa John 2. Yara ang mga Skivington. Nagbulig si Kevin sa broadcast.
>
> Ken, Domingo 14 Enero 1968

Sa isa ka Miyerkoles sang katapusan sang Pebrero nagsulat si Mary Lou:

> Si Kevin sa ‘Ugly Duckling’ sa Brent. Maayo gid nga programa.
>
> Planner ni Mary Lou, Miyerkoles 28 Pebrero 1968

Dayon, sang Marso, gin-gasto niya ang iya kuwarta.

Ang Empire Scout

> Si Kevin nagkadto sa banwa — nagbakal sang Empire Scout Camera (120) presyo ₱24.
>
> Ken, Sabado 16 Marso 1968

> Nagbalik na ang mga litrato ni Kevin — Maayo nga set halin sa iya Empire Scout
>
> Ken, Martes 19 Marso 1968

> Si Kevin nagasulod sa negosyo sang pagkuha sang litrato para sa iban.
>
> Ken, Miyerkoles 20 Marso 1968

Apat ka adlaw pagkatapos niya ini mabakal, ang isa ka napulo ka tuig nga bata nga may ₱24 nga kamera may negosyo na.

Nagkuha sang mga Litrato si Kevin

Pagligad sang duha ka adlaw ang pamilya nagmaneho pakadto sa Philippine Military Academy agod tan-awon ang pagmartsa sang mga cadet.

> `Nagkadto kami sa PMA agod tan-awon ang Martsa. Amon una nga beses kutob sang 1953. Nakita namon si Sgt. Mitch. Nagkuha sang mga litrato si Kevin`
>
> Ken, Biyernes 22 Marso 1968

Isa ka bata nga ginpangabayan nga magpangamuyo para sa mga soldado, nagatindog sa kilid sang parade ground nga may ₱24 nga kamera, nagakuha sang mga litrato sang mga soldado.

Kon ginpangamuyo bala ni Kevin ato nga pangamuyo sadto nga gab-i, wala sing may nagsulat. Ang mga bata nga napulo ka tuig wala nagasugid sang ila mga pangamuyo sa diary sang ila amay. Pero ang pangabay yara sa rekord, kag amo man ang Dios nga ginpakadtuan sini.

Ginapauntat Niya ang mga Inaway

> Ginapauntat niya ang mga inaway tubtob sa ukbong sang kalibutan; ginabali niya ang pana, kag ginapamulong ang bangkaw.
>
> Psalm 46:9

Amo ini ang butang parte sa pangamuyo sang isa ka bata. Kita nga mga hamtong gusto makita ang sabat antes matapos ang semana. Ang marinero nagpangayo nga matapos na sa gilayon ang inaway. Wala ini matapos sa gilayon. Nagpadayon ini sa sulod sang mga tuig. Pero ang Dios indi nagadula sang isa ka pangamuyo tungod lang nga mas dugay Siya sangsa sa aton gusto.

Pagligad sang pito ka tuig ang pamilya yara pa gihapon sa bukid. Sang Huwebes, ika-20 sang Marso, 1975, nagsulat si Mary Lou:

> Si Kevin naghalin sang aga pakadto sa Alongapo agod magtilaw sa Navy. Ang Anchors Aweigh My Boys amo ang amon bag-o nga theme song.
>
> Diary ni Mary Lou, Huwebes 20 Marso 1975

Da Nang kag Saigon

Pagligad sang siyam ka adlaw nakauli siya halin sa Subic Bay, kag sa amo man nga gamay nga panid sang diary ginlinyahan ni Mary Lou ang balita sang pula:

> Nakauli si Kevin halin sa Subic. Nakapasar sa iya navy tests kag sa sulod sang 10 ka adlaw magakadto para sa physical. Tanan kami excited gid sa iya bag-o nga karera. … Ang Da Nang, Vietnam nahulog sa mga Komunista subong nga adlaw.
>
> Diary ni Mary Lou, Sabado 29 Marso 1975

Pagligad sang isa ka bulan, ang katapusan nga linya sang isa ka Miyerkoles:

> Ang Saigon sa katapusan nakuha sang mga Komunista. Kahayahay para sa kalibutan.
>
> Diary ni Mary Lou, Miyerkoles 30 Abril 1975

Natapos na ang inaway.

Ginpanumpa sa Subic

Pagligad sang apat ka semana, sang Martes, ika-27 sang Mayo, si Ken kag si Stan naghatod kay Kevin sa gate sa Subic:

> Si Kevin, Stan + ako sa gate 6:45 — nagkadto sa Recruiting Office. Ginkalbo si Kevin + gin-indyeksyunan — ginpanumpa mga 10:15. Nagpaalam —
>
> Ken, Martes 27 Mayo 1975

> Adlaw sang panumpa ni Kevin sa Subic! Kabay nga ang Dios magapabakod sa iya sa tanan nga paagi!
>
> Diary ni Mary Lou, Martes 27 Mayo 1975

Nakita ni Gordon ang mga slide sadto nga aga: si Kevin, kalbo, nagapanumpa sa tupad sang bandera, kag sa lamesa sang recruiter upod ang iya mga papeles, nga naka-orange nga bayo. Si Kevin mismo ang nagasugid sadto nga adlaw sa The Gate at Subic.

Subong si Kevin na ang Marinero

Pagligad sang isa ka tuig ang pamilya yara na sa ila balay sa Kansas, kag may sulat nga nag-abot halin sa pihak sang Pacific. Ginpasa ini ni Ken sa Woodside:

> Sining semana nakabaton kami sang balita nga ang amon kamagulangan nga lalaki, si Kevin, yara na subong sa Pilipinas. Nagsulod siya sa Navy didto isa ka tuig na ang nakaligad. … Nagsulat siya nga basi isa sa iya Cristiano nga mga abyan halin sa barko ang mag-upod sa iya sa pila ka bahin sini nga biyahe.
>
> Ken kag Mary Lou sa Woodside Bible Chapel, Mayo 1976

Isa ka Cristiano nga marinero, nga may abyan halin sa iya barko sa iya tupad, nagasaka sa bukid pakadto sa Baguio sa iya day-off sa katapusan sang semana. Walo ka tuig antes sina, ang mga Cristiano nga marinero amo ang mga lalaki sang Canberra sa sala sa Malvar. Subong si Kevin na ang marinero.

Parte sa Iya Kaugalingon nga Anak

Ginsulat ni Ken sang Enero 1968 nga ginahandum niya nga ang pila sa sadto nga mga servicemen *"magbalik agod magpakig-away sang isa pa ka inaway diri sa palaabuton nga ang Espada sang Espiritu ang ila hinganiban."* Wala niya mahibaluan nga ginapangamuyo niya ang iya kaugalingon nga anak.

> Tan-awa, magahimo ako sang bag-o nga butang; subong magatubo na ini; indi bala ninyo ini mahibaluan? Magahimo gid ako sang dalan sa kamingawan, kag mga suba sa desierto.
>
> Isaiah 43:19, ang bersikulo nga suno sa sulat ni Ken kag Mary Lou ginhatag sang Ginoo sa ila sang Enero 1967, nga naimprinta sa amo man nga prayer letter sang Enero 1968

Kag kon ano ang mangin kahulugan sang "ipangamuyo nga matapos na sa gilayon ining inaway," siling ni Gordon, amo ang nabilin nga bahin sang estorya.

Halin sa sulat ni Ken sa Woodside sang 10 Enero 1968 kag sa ila prayer letter sang Enero 1968, sa mga diary ni Ken sang 1968 kag 1975, sa planner ni Mary Lou sang 1968 kag sa iya diary sang 1975, sa ila sulat sa Woodside sang Mayo 1976, kag sa estorya ni Gordon nga "Pray That This War Would Be Over Soon" (The Malvar Years, 13; 19 Okt 2026).

Ang mga Sarhento

> Dayon siling ni Agripa kay Pablo, Halos ginapatuo mo ako nga mangin Cristiano.
>
> Acts 26:28

Magtinuod kita, siling ni Gordon: ang isa ka first sergeant indi tawo nga madali mahangawa. Nakita na niya ang tanan nga ekskyus, nabatian ang tanan nga estorya, kag nakapamartsa na sang mas madamo nga pamatan-on sa parade ground sangsa sa makilala sang kalabanan sa aton. Kon gusto mo madaug ang isa ka first sergeant sa bisan ano, dapat seryoso ka gid.

Ang Philippine Military Academy yara lang sa idalom sang dalan halin sa 55 Malvar. Sang Pebrero 1968 isa ka first sergeant sang iya staff, si Sergeant Jaleco, ang nagguwa sa diary ni Ken, nga nagatuon sang *What the Bible Teaches*, ang kurso nga nagdala kay Evelyn Balanag sa Ginoo. Gintawag siya ni Ken nga "isa ka tawo nga halos nadaug na sang mga Mormon." Kag nahibaluan niya kon sin-o ang una nga nagkuha sang kurso: "Ang iya asawa ang may ara sini."

Halos

Amo man ang ginsulat ni Mary Lou sang Lunes, kag ginsulot niya ang duha ka pulong sa ibabaw sang linya:

> (halos mormon) Si Sgt. Jaleco Nagatuon sang kurso. Gusto magkadto sa klase sa Domingo sang gab-i.
>
> Diary ni Mary Lou, Lunes 19 Pebrero 1968

Halos. Ining gamay nga pulong madamo sang ginahimo sa Biblia. Ginsiling ini ni Hari Agripa kay Pablo. Kag yari ini, nasulat sa margin sang diary ni Mary Lou, parte sa isa ka sarhento.

Nagkadto siya sa klase sa Domingo sang gab-i. Kag wala siya nagisahanon:

> Si ML may 3 sa iya klase kag ako may Fred, Sgt Jaleco + 2 pa ka Sgt. Kapoy pero matuod nga kalipay.
>
> Diary ni Ken, Domingo 10 Marso 1968

Siling ni Jaleco Naluwas Siya

Pagligad sang isa ka semana nabantayan ni Mary Lou kon ano ang ginabayad sang pila sa ila agod makatambong:

> Duha nga nagkadto sa Bible Study ang nagbiya sang iban nga importante nga mga hilikuton. 5 ka lalaki 2 ka babayi. Si Sgt. Jaleco interesado gid.
>
> Diary ni Mary Lou, Domingo 17 Marso 1968

Dayon, sang Mayo, ang Bible study nagpuno sa balay, kag pagkatapos sina ang sarhento may ginpahibalo. Ginsulat ini ni Ken nga may pagkatampad sang isa ka tawo nga nagalista sang iskor:

> Pinakadaku nga Bible Study tubtob subong. 7 ka babayi 6 ka lalaki upod kami. … Sa ila after meeting session sa mga Balanag siling ni Jaleco naluwas siya. Siling ni Ascension indi.
>
> Diary ni Ken, Domingo 5 kag Lunes 6 Mayo 1968

Wala nakigbais si Ken sa bisan sin-o sa ila. Ginsulat niya ini kag nagpadayon sa pagtudlo. Mas simple ang pagsiling ni Mary Lou sa iya notebook sang ila mga tuig sa Baguio: ang mga sarhento naluwas sang ulihi nga bahin sang tigpamulak sang 1968.

Nagapangamuyo sa Sulod sang mga Tuig

Sang Septiyembre duha na sila. Si Sergeant Badilla nagsugod na sa pagkadto, kag ang duha ka lalaki nagasaka sa bukid nga tingob sa mga gab-i:

> Si Sgt Jaleco + Sgt Badilla diri sang 6:30 — Gintun-an namon ang Ex 34 sa QT. — ginhambalan ang mga pamangkot sa Biblia.
>
> Diary ni Ken, Biyernes 20 Septiyembre 1968

Exodo 34: si Moises nagbalik pataas sa bukid para sa ikaduha nga mga tapi nga bato, kag nagpanaog nga nagasilak ang iya guya. Duha ka militar sa isa ka sala sa bukid, nagabasa parte sa isa ka tawo sa bukid. Sang Oktubre ang mas malinong sa ila may ginsiling nga gusto dumdumon ni Ken:

> Si Sgt. Badilla nagpahayag sang iya interes sa pangamuyo — nagapangamuyo sang simple nga mga pangamuyo sa sulod sang mga tuig.
>
> Diary ni Ken, Domingo 13 Oktubre 1968

May isa nga nagahambal na sa Dios sa sadto nga kampo sang Army dugay na antes nagsaylo ang isa ka pamilya nga Amerikano sa ibabaw sang dalan.

Si Jaleco Nagpungko Upod sa Amon

Nagsulat si Ken sa simbahan sa Woodside sa amo man nga semana, kag ang mga sarhento nalakip sa lista:

> Gani ginapangabay namon nga ipangamuyo ninyo gid ining masunod: si Fred kag Evelyn Belaneg; si Rizalina; si Sgt. Jaleco kag si Sgt. Bedille halin sa staff sang Military Academy.
>
> Ken sa mga Taga-Woodside, 17 Oktubre 1968

Antes lang sang Christmas nagpanaog ang pamilya sa Academy agod tan-awon ang mga cadet. Daku gid nga adlaw ini sa tanan:

> Nagkadto sa PMA — nakita ang Karate, Silent Drill + Martsa. Si Jaleco nagpungko upod sa amon. Nagpamati sang 1130 para sa desisyon sang Apollo 8 nga magkadto sa bulan.
>
> Diary ni Ken, Sabado 21 Disyembre 1968

Ang first sergeant, sa grandstand upod sang mga Engle, samtang ang bug-os nga kalibutan nagahulat kon padayunon bala ang tatlo ka Amerikano pakadto sa bulan.

Isa ka Matuod nga Tumuluo

> Kag ang mga butang nga nabatian mo sa akon sa atubangan sang madamo nga saksi, itugyan mo man ini sa matutom nga mga tawo, nga makasarang man magtudlo sa iban. Gani batasa ang kabudlay, subong isa ka maayo nga soldado ni Jesucristo.
>
> 2 Timothy 2:2–3

Amo ina ang duha ka butang nga pinakakilala sang isa ka first sergeant: matutom nga mga tawo, kag kabudlay nga ginbatas. Sang Septiyembre 1969 nagpaligad si Ken sang gab-i upod si Jaleco, kag sang masunod nga gab-i nagbalik ang duha ka sarhento:

> Nagpaligad sang gab-i upod si F/Sgt Jaleco. Batyag ko matuod siya nga tumuluo. … Si Jaleco + Badilla diri — gin-agi-an ang 4 laws. Batyag ko may pulos ining 2 ka gab-i.
>
> Diary ni Ken, Huwebes 25 kag Biyernes 26 Septiyembre 1969

Isa ka tuig kag tunga pagkatapos sang "siling ni Jaleco naluwas siya," handa na si Ken nga isulat ini sa iya kaugalingon nga mga pulong. Sadto nga tuig ang duha ka sarhento nalakip sa mga ginbawtismuhan sa una nga bawtismo sang gamay nga simbahan.

Si Jaleco ang Nagpadayon sang Klase

Dayon nag-abot ang Domingo nga indi makadto si Ken sa duha ka lugar sa isa ka tion. May isa nga nagkadto sa poste sang kuryente sang gab-i:

> Sang 2 AM - may nagputol sang 2 ka kawad sa poste pakadto sa mga Malicdem — gani ang 2 ka balay diri wala sing kuryente. Mga pulis nga may flashlight sa bakilid. Si Fred may responsibilidad kay malapit na ang eleksyon. Gani si Jaleco ang nagpadayon sang klase.
>
> Diary ni Ken, Domingo 19 Oktubre 1969

Wala sing kuryente. Mga pulis sa bakilid. Si Fred gintawag. Gani ang first sergeant nagtindog kag nagtudlo sang klase. Kon wala ang opisyal, ang first sergeant ang nagadumala sang pormasyon.

Sang Enero, nga pila na lang ka bulan antes sang furlough, padayon pa ang duha ka lalaki sa pagsaka sa bukid:

> Bible study upod si Jaleco & Badilla — maayo gid nga tion sa Pulong.
>
> Diary ni Ken, Biyernes 23 Enero 1970

Ang Iya Asawa ang May Ara Sini

Pero may isa ka butang nga wala pa ginsugid, siling ni Gordon, kag amo ini ang pinakamaayo nga bahin.

Sang Mayo 1970 nagpauli ang pamilya sa Kansas para sa furlough. Ginsulat ni Ken sang tig-ilinit antes sina nga kon makabiya na sila, ang mga tumuluo kinahanglan na magtindog sa ila kaugalingon. Wala siya didto agod makita kon ano ang natabo sang ulihi. Pero sa likod sang iya diary ginsulat niya ang isa ka lista sang mga ngalan sa idalom sang titulo nga "Baptized 28 Feb 71." Malapit sa idalom:

> Mrs Felisa Badilla / Mrs. Milagros Jaleco / Sandra, Sonia / Marilou, Lourdes
>
> Diary ni Ken sang 1971–72, lista sa likod, "Baptized 28 Feb 71"

Nadumdoman mo pa bala kon sin-o ang may kurso antes sang first sergeant? "Ang iya asawa ang may ara sini." Pagligad sang tatlo ka tuig ang iya ngalan yara na sa lista sang bawtismo.

Si Jaleco ang Naghatag sang Mensahe

Sang Hulyo 1973 si Ken kag si Mary Lou nagbalik sa Baguio. Si Jaleco nagretiro na sa Academy samtang wala sila; sibilyan na siya subong. Sadto nga Nobyembre ang simbahan naghiwat sang klase parte sa bawtismo, kag ginsulat ni Ken kon sin-o ang naghambal:

> `Si Jaleco naghambal parte sa Trinidad / Katapusan nga klase parte sa Bawtismo`
>
> Diary ni Ken, Domingo 18 Nobyembre 1973

Ang tawo nga halos nadaug na sang mga Mormon nagtindog sa atubangan sang gamay nga simbahan kag nagwali parte sa Amay, sa Anak kag sa Espiritu Santo.

Pagligad sang isa ka semana may bawtismo. Ang mga ngalan sinulat sang kamot ni Ken, isa sa idalom sang isa, kag ang katapusan sa lista isa sa iya kaugalingon:

> `Bawtismo sa Calvary Chapel … Rafael Buendia / Stan Engle / Si Jaleco naghatag sang mensahe — Si Badilla chairman + ako ang nagbawtismo.`
>
> Diary ni Ken, Domingo 25 Nobyembre 1973

Faithful Men

Si Stan nagpanaog sa tubig upod ang iya papa. Si Sergeant Badilla, ang tawo nga nagapangamuyo sa sulod sang mga tuig, ang nagdumala sang serbisyo. Kag si Ruperto Jaleco, ang tawo nga gintawag ni Ken nga "isa ka matuod nga tumuluo," ang naghatag sang mensahe.

Duha ka lalaki nga ginpangabay anay ni Ken sa Woodside nga ipangamuyo, subong nagawali kag nagadumala sa bawtismo sang iya kaugalingon nga anak. Matutom nga mga tawo, nga makasarang man magtudlo sa iban. Sang 1974 duha sila sa una nga tatlo ka elder sang simbahan, upod si Fred Balanag.

Kag kon ano ang mangin kahulugan sang "halos nadaug na sang mga Mormon," siling ni Gordon, amo ang nabilin nga bahin sang estorya.

Halin sa mga diary ni Ken para sa 1968–1973, sa diary ni Mary Lou sang 1968 kag sa iya notebook sang mga tuig sa Baguio, sa sulat ni Ken sa Woodside sang 17 Oktubre 1968, kag sa estorya ni Gordon nga "The Sergeants" (The Malvar Years, 14; 22 Okt 2026).

Suwerte Gid Ikaw nga Bata

> Ang GINOO magabantay sa imo sa tanan nga malain: bantayan niya ang imo kalag.
>
> Psalm 121:7

Balik kita sa bukid, siling ni Gordon. Kag ini para sa bata nga nagpanaog sini sing mas madasig sangsa sa bisan sin-o.

Ang tagsa ka pamilya sa bukid may pagsulundan parte sa bakilid. Ang Malvar Street nagapanaog halin sa balay, kag sa idalom, sa balay sang mga Malikdem, indi na ini dalan kundi daw padalusdusan na. Si Ken mismo ang nagsugid sang estorya pagligad sang pila ka semana, sa isa ka sulat sa mga abyan, kag nagsugod siya sa pagsulundan:

> Dugay na namon ginbutang ang mga limitasyon nga indi sila magkadto lapas sa mga Malikdem diin ang dalan nagasugod nga magtiko pakanaog. Si Evelyn Balanag kag si Mrs. Malikdem pareho nga naghambal kay Kevin sadto nga hapon parte sa kadasig sang iya pagdalagan.
>
> Sulat ni Ken kag Mary Lou sa mga abyan, Nobyembre 1968

Duha ka hamtong nga babayi, sa isa ka hapon, pareho nga nagasiling sa amo man nga bata nga maghinay. Onse anyos si Kevin. Mahibaluan mo na ang masunod.

Wala sing Preno

Nahibaluan man ni Ken:

> Huo, naglapas siya sa ato nga lugar kag samtang nagapanaog sa ato nga matiko nga bakilid pakadto sa Pines City Baptist naguba ang kadena. … Bisan pa, yara siya sa ato nga bakilid kag nagapanaog nga wala sing preno.
>
> Sulat ni Ken kag Mary Lou sa mga abyan, Nobyembre 1968

Wala sing kadena, wala sing preno, kag matiko nga bakilid. Kag sa idalom:

> Nagsulod gid siya sa tanom nga koral sa idalom kag sa koral nga may puthaw nga mga poste nga matulis ang ibabaw. Nalabog siya sa hangin kag nagtabok sa koral pakadto sa lagwerta...sa ibabaw sang semento.
>
> Sulat ni Ken kag Mary Lou sa mga abyan, Nobyembre 1968

Puthaw nga mga poste nga matulis. Nagtabok sa ibabaw sini. Sa semento.

Dayawon Siya

Wala si Ken didto. Yara siya sa idalom sang bukid sa Manila, nagarekord sang mga programa sa estasyon sang radyo. Sa panid sang iya diary sadto nga semana ang balita nag-abot sa duha ka linya, isa sa ibabaw sang isa, kag sa tupad sang una, sa margin, nagsulat siya sang duha ka pulong kag ginlinyahan ini: "Dayawon Siya."

> Sa Baguio si Kevin naaksidente — bisikleta pakanaog sa Malvar — nagtabok sa koral. Wala sing nabali nga tul-an. Si Belang nag-istar diri. … Sa DZAS 1PM - 5PM. Tawag sa telepono halin kay ML samtang handa na ako magkadto sa SIL — ang aksidente ni Kevin.
>
> Diary ni Ken, Lunes 28 kag Martes 29 Oktubre 1968

May duha ka lalaki sa estorya ni Ken kag Mary Lou sadto nga gab-i, siling ni Gordon. Ang isa amo ang doktor nga naka-puti nga coat nga may X-ray sa iya kamot, kag ginasiling niya ang pulong nga ginasiling sang tanan: suwerte. "Suwerte gid ikaw nga bata."

Suwerte

Ang isa pa amo ang tag-iya sang balay, si Dr. dela Rosa, ang amo man nga tawo nga nagsulod sa driveway sa likod sang pamilya sang Mayo 1967 nga may balay nga wala sing may nagapangita. Wala siya sing ginhambal. Nagtudlo lang siya pataas.

Si Ken nag-upod sa tag-iya sang balay.

> Kay ipasugo niya sa iya mga anghel ang parte sa imo, agod bantayan ka sa tanan mo nga dalan. Kapuyon ka nila sa ila mga kamot, agod indi mapandol ang imo tiil sa bato.
>
> Psalm 91:11–12

Dayon nagpalapit ang mga kaingod, pareho sang ginahimo sang maayo nga mga kaingod:

> Si Mary Lou nag-istar sa ospital upod sa iya sang isa ka gab-i. Si Fred kag Evelyn Balanag nag-istar diri sa balay upod ang mga kabataan. Ang tanan nga kaingod sa palibot mabuligon gid kag mapinalanggaon.
>
> Sulat ni Ken kag Mary Lou sa mga abyan, Nobyembre 1968

Ang Tion sang Ginoo

Si Fred kag si Evelyn. Walo ka bulan antes sina sila amo ang mag-asawa sa idalom lang sang dalan nga wala pa nakakilala sa Ginoo. Subong sila na ang nagapuyat sa 55 Malvar upod si Becky, Karen, Stan kag Gordon agod si Mary Lou makapuyat sa ospital upod si Kevin. Nagmaneho pauli si Ken pagkatapos gid sang rekording kag nakita niya siya nga "sa higdaan — may pila ka hubag."

Gani ginhimo sang pamilya ang ginahimo sining pamilya. Nagplano sila sang isa ka party para sa Dios: isa ka gab-i sang pagpasalamat, mga isa ka semana pa, para sa tanan nga nagbulig, upod ang isa ka pelikula sang Moody, ang *God of Creation*, nga gindala ni Ken halin sa Manila. Handa na ang tanan.

Kag sang gab-i antes sina, nagring liwat ang telepono. Si Dave Silver ato, nga bana sang pakaisa ni Ken nga si Orla Robson, isa ka major nga bag-o lang ginbutang sa Pilipinas upod sang Air Force, nga nagatawag halin sa Clark Air Base.

> Nagtawag si Dave halin sa Clark. Ginpalig-on siya nga magsaka diri.
>
> Diary ni Ken, Lunes 4 Nobyembre 1968

Mga 50 ang Yari Diri

Nagkadto siya. Nag-abot siya sang alas onse sang masunod nga aga, kag sadto nga gab-i nagtindog siya sa sala kag naghatag sang iya testimonya. Ang linya ni Ken para sa sadto nga adlaw:

> serbisyo sang pagpasalamat — ini naplano na (Ang tion sang Ginoo) Naghatag si Dave sang testimonya. Ginpakita namon ang God of Creation nga de-kolor. Mga 50 diri halin sa PMA, mga kaingod kag iban pa.
>
> Diary ni Ken, Martes 5 Nobyembre 1968

Ini naplano na. Ang tion sang Ginoo. Kag sa sulat sa mga abyan:

> Ang mga tawo sang Philippine Military Academy nagpadala sang duha ka jeep nga puno gani sakto gid ang tion sang Ginoo nga yari diri si Dave.
>
> Sulat ni Ken kag Mary Lou sa mga abyan, Nobyembre 1968

Duha ka jeep nga puno halin sa Academy, diin yara ang mga sarhento.

Mahimo Kuntani Nga

Kag sa pultahan, samtang ang singkuwenta nagapauli sa dulom, tag-ana kon sin-o ang nagahatag sa ila sang mga literatura sang ebanghelyo:

> Si Kevin kag ang mga bata nga lalaki nagpanghatag sang literatura samtang nagapanaog sila. … Si Kevin wala sa eskwela sang kapin lang sa isa ka semana.
>
> Sulat ni Ken kag Mary Lou sa mga abyan, Nobyembre 1968

Isa pa ka butang parte sadto nga Martes. Ika-5 ato sang Nobyembre, 1968, Adlaw sang Eleksyon didto sa ila. Pagligad sang duha ka adlaw nagsulat si Ken sang madasig nga nota kay Tiyo Kevin kag Tiya Eloise, kag indi gid niya mapunggan ang iya kaugalingon:

> Si Dave Silver upod namon sang Martes (Adlaw sang Eleksyon) Yehey, para kay NIXON ! Kanami sang amon tion upod si Dave....indi si Nixon.
>
> Ken kay Kevin kag Eloise Dyer, 7 Nobyembre 1968

Kag sa idalom gid sini, sa dalagku nga letra:

> DAYAW: Si Kevin naaksidente sa bisikleta nga mahimo kuntani nga grabe gid.
>
> Ken kay Kevin kag Eloise Dyer, 7 Nobyembre 1968

Mahimo kuntani. Amo ina ang pinakamapasalamaton nga hambal sa lenguahe, siling ni Gordon. Kalabanan sang ginahimo sang Dios para sa aton yara sa mahimo-kuntani, kag wala gid naton ini makita. Sadto nga semana, sa Malvar Street, nakita nila ini.

Panaog Liwat sa Bukid

Wala nagdugay si Dave. Sang masunod nga aga, antes magbanagbanag, si Ken kag si Stan naghatod sa iya pabalik sa idalom sang bukid pakadto sa Clark:

> Nagbangon sang 4AM. Nag-upod si Stan samtang ginhatod namon si Dave sa Clark. Naabot namon siya sa Oasis sang 9AM. Nakauli sang 3 PM. Kapoy gid (Nag-untat man sa mga Bingham)
>
> Diary ni Ken, Miyerkoles 6 Nobyembre 1968

Kag sa amo man nga semana nagkaadlaw si Stan. Ginsulat ini ni Ken sa amo man nga panid:

> Stanley — 9 anyos na. Ginsaulog sa gab-i.
>
> Diary ni Ken, Nobyembre 1968

Pero may isa ka butang nga wala pa ginsugid, siling ni Gordon, kag amo ini ang pinakamaayo nga bahin.

Ang suwerte indi nagaplano sang pagpasalamat isa ka semana antes kag dayon nagapadala sang manugwali sang gab-i antes sina. Kag ang suwerte indi nagabalik. Si Dave Silver nagbalik.

Isa ka Kamera

Pagligad sang napulo ka bulan, sang Agosto 1969, nagmaneho siya liwat pataas sa bukid. Malapit na ang ika-dose nga kaadlawan ni Kevin, kag nagsulat si Ken:

> Gindala kami ni Dave sa John Hay. Ang bug-os nga pamilya naghampang sang miniature golf. Dayon gindala kami sa Bx. Si Kevin nakabaton sang 16mm Minolta para sa iya kaadlawan.
>
> Diary ni Ken, Agosto 1969

Ang tawo nga nagsaka sa bukid agod magpasalamat para kay Kevin nagbalik pataas sa bukid, kag amo ato ang adlaw nga nakabaton si Kevin sang kamera. Ang amo man nga bata nga, isa ka tuig kag tunga antes sina, naggasto sang iya kaugalingon nga beinte'y kuatro ka piso sa isa ka kamera kag nagsulod "sa negosyo sang pagkuha sang litrato para sa iban."

Ang isa ka doktor nagtawag sa iya nga suwerte. Ang tag-iya sang balay nagtudlo pataas. Ang isa ka amay nagsulat sang "Dayawon Siya" sa margin kag ginlinyahan ini, agod indi niya malimtan kon sin-o sa ila ang husto.

Halin sa mga diary ni Ken para sa 1968 kag 1969, sa sulat nga gin-type ni Ken kag Mary Lou sa mga abyan sang Nobyembre 1968, sa sulat ni Ken kay Kevin kag Eloise Dyer sang 7 Nobyembre 1968, kag sa estorya ni Gordon nga "You Are a Very Lucky Boy" (The Malvar Years, 15; 29 Okt 2026).

May Klase si Karen Subong nga Adlaw

> Tudlui ang bata sa dalan nga dapat niya pagalaktan: kag kon tigulang na siya, indi siya magbiya sini.
>
> Proverbs 22:6

Ini para kay Karen, siling ni Gordon, upod si Ken kag si Mary Lou: Enero tubtob Agosto 1969, sa 55 Malvar sa Baguio.

Magtinuod kita: kalabanan sa aton wala nakadumdom sang una nga beses nga ginsaligan kita sang isa ka butang. Nagakatabo ini sa isa ka ordinaryo nga Sabado, kag wala sing may nagahatag sang talumpati.

Ang Enero 1969 nagsugod sa isa ka pamaalam. Si Lola Leonard kag si Tiya May nagkadto gid sa Pilipinas para sa Christmas, kag sang ikatlo sang Enero ginhatod sila sang pamilya sa airport sa Manila. Nagsulat si Mary Lou sadto nga gab-i:

Sobra Kanami agod Magdugay

> Faith Academy, Military Cemetary, nagpanihapon sa airport & dayon ato nga makahalanguyos nga tion sang pamaalam. Daw indi mapatihan nga kinahanglan sila maghalin sa gilayon. Kanami gid sadto nga 3 ka semana. Sobra kanami agod magdugay.
>
> Diary ni Mary Lou, Biyernes 3 Enero 1969

Ang mga litrato ni Gordon halin sadto nga pagbisita nagapakita sang SAS DC-8 sa airport sa Manila, si Lola Leonard kag si Tiya May Arnold nga nagapanaog sa hagdan sini, silang duha sa memorial chapel sa Manila, kag silang duha sa Baguio.

Kag dayon, sa una nga Sabado pagkatapos nagsugod ang eskwela, may duha ka linya, isa sa kada diary, parte sa amo man nga butang. Si Ken ang una nga nagsulat, sa ibabaw sang iya panid:

> Si Karen nagsugod sang mga klase para sa kabataan.
>
> Diary ni Ken, Sabado 11 Enero 1969

Mga 20 ka Bata

Ginsulot ni Mary Lou ang iya sa tunga sang pagkuha sang tablecloth ni Lola kag pagbayad sang arkila:

> May klase si Karen subong nga adlaw. Mga 20 ka bata.
>
> Diary ni Mary Lou, Sabado 11 Enero 1969

Beinte ka bata. Kag ang manunudlo trese anyos lang. Indi pa magkatorse si Karen tubtob sa Abril.

Hunahunaa kon ano ang kinahanglan sina. Beinte ka bata nga nagatan-aw sa imo, kag trese anyos ka lang. Ang mga litrato ni Gordon halin sadto nga mga tuig nagapakita sa iya nga may flip chart, kag sa chalkboard, nga may kuarto nga puno sang kabataan sa iya atubangan.

> Indi pagtamayon sang bisan sin-o ang imo pagkabatan-on; kundi mangin halimbawa ka sang mga tumuluo, sa pulong, sa pagginawi, sa gugma, sa espiritu, sa pagtuo, sa kaputli.
>
> 1 Timothy 4:12

Isa ka Diyes Sentimos

Sa amo man nga semana, masako ang pamilya sa pagkapamilya. Sang Lunes sang gab-i ang apat ka tuig nga si Gordon nakatulon sang diyes sentimos nga sensilyo. Nagsulat si Ken, nga seryoso ang guya:

> Si Gordon nakatulon sang 10¢ centavos — daw wala man sing problema
>
> Diary ni Ken, Lunes 13 Enero 1969

Kag si Mary Lou, sang masunod nga adlaw, nga mas indi na seryoso ang guya:

> Nagluto sang birthday cake para sa manunudlo ni Karen. … Ang .10¢ ni Gordon nagguwa sa arinola sang udto. Excited gid siya parte sini.
>
> Diary ni Mary Lou, Martes 14 Enero 1969

Kon makatulon ka sang sensilyo sa edad nga apat, siling ni Gordon, ang maayo nga balita amo nga isulat gid sang imo iloy kon san-o mo ini nabawi.

Isa ka Cake para sa Manunudlo

Tan-awa kon ano pa ang yara sa sina nga sinulat. Si Mary Lou nagaluto sang birthday cake para sa manunudlo ni Karen. Kag pagligad sang duha ka adlaw:

> `Birthday cake upod si Karen sa eskwela.`
>
> Diary ni Mary Lou, Huwebes 16 Enero 1969

Gani yara si Karen, sa semana nga nagsugod siya magtudlo, nga nagadala sang cake sa eskwelahan para sa iya kaugalingon nga manunudlo. Estudyante sa aga, manunudlo sa Sabado. Amo ina ang paagi sa pamilya sang Dios: may ginatun-an ka sa isa ka tawo, kag dayon ginapasa mo ini sa iban.

Sang masunod nga Sabado, ginsulat ini liwat ni Ken:

> `May klase si Karen — maayo nga grupo.`
>
> Diary ni Ken, Sabado 18 Enero 1969

Tagsa May Klase

Sang Hunyo may mga bata na sa Sunday school nga nagahimo sang finger puppets kag nagakanta, upod si Karen kag ang gamay nga si Gordon. Kag sang Agosto ang sala sa 55 Malvar may kaugalingon na nga Sunday school. Sang nagsulat si Ken sa mga abyan didto sa ila agod pangabayon sila nga ipangamuyo ini, ginlista niya ang mga manunudlo:

> Ang propesor nagatudlo sang isa ka klase kag amo man ang iya asawa. Si Becky kag si Karen, ang amon kamagulangan nga mga dalaga, tagsa may klase kag ako may klase. Si Mary Lou ang nagatukar sang piano. Mga 30 tubtob 40 ang nagatambong kada adlaw sang Ginoo.
>
> Prayer letter ni Ken kag Mary Lou, Agosto 1969

Si Becky kag si Karen, ang amon kamagulangan nga mga dalaga, tagsa may klase. Katorse kag kinse na sila sadto, kag ginhingalanan sa tupad mismo sang isa ka propesor sa unibersidad. (Sa amo man nga bulan, sa pinakamakaluluya nga katapusan sang semana sa tanan, nagmasakit si Becky kag indi makatudlo.)

> Indi namon pagtaguon ini sa ila mga anak, kundi ipakilala sa masunod nga kaliwatan ang mga pagdayaw sa GINOO, kag ang iya kusog, kag ang iya makatilingala nga mga buhat nga iya nahimo.
>
> Psalm 78:4

Ang Flannelgraph

Pero may isa ka butang nga wala pa ginsugid, siling ni Gordon, kag amo ini ang pinakamaayo nga bahin.

Pagligad sang traynta'y dos ka tuig, sang Pebrero 2001, nagpungko si Mary Lou sa iya computer sa Abilene, nga may niyebe sa guwa, agod magsulat sa mga daan nga abyan sa Pilipinas, kay Fe kag Felix. Ginsugid niya sa ila ang parte sa tagsa sang mga kabataan. Kag sang pag-abot niya kay Karen, ini ang iya ginsulat:

> Si Karen kag ang iya bana nga si Patrick malipayon gid sa Kansas City. … Masako gid sila sa kapilya nga ila ginatambungan kag sila ang nagadumala sang hilikuton para sa kabataan. Nadumdoman ko nga maayo gid si Karen sa mga kabataan sa Pilipinas. Sa Baguio, may children's club siya sa amon carport...kag naggamit siya sang flannelgraph, madamo nga musika kag maayo gid ang iya paghimo. Ginbuligan siya ni Becky.
>
> Mary Lou kay Fe kag Felix, 3 Pebrero 2001

Sila ang nagadumala sang hilikuton para sa kabataan. Pagligad sang traynta'y dos ka tuig, sa iban nga pungsod, sa iban nga kapilya, ang dalagita nga nagsugod sa beinte ka bata sa isa ka Sabado sa Baguio ginahimo pa gihapon ini.

Kag ang iya iloy, nga nagsulat sang "Mga 20 ka bata" sa isa ka gamay nga Sandoz diary sang 1969, nadumdoman pa gihapon ang flannelgraph.

Halin sa mga diary ni Ken kag ni Mary Lou para sa Enero 1969, sa prayer letter ni Ken kag Mary Lou sang Agosto 1969, sa sulat ni Mary Lou kay Fe kag Felix sang 3 Pebrero 2001, kag sa estorya ni Gordon nga "Karen Had Class Today" (The Malvar Years, 16; 2 Nob 2026).

Abi Niya Wala Gid Ako Sang Ginpanghaboy

> Magtipon kamo para sa inyo kaugalingon sang mga bahandi sa langit, diin wala sing tangkob ukon taya nga nagaguba, kag diin ang mga kawatan indi makasulod ukon makakawat.
>
> Matthew 6:20

Ini naghalin sa Marso kag Abril 1969 sa 55 Malvar sa Baguio, siling ni Gordon, upod si Ken kag si Mary Lou.

Ang tagsa ka pag-asawahay, daw, may isa ka manugtipig kag isa ka manugpanghaboy. Kag sagad ang tagsa sa ila malinong nga sigurado nga ang isa amo ang problema.

Sa 55 Malvar, sang tigpamulak sang 1969, nahibaluan naton kon sin-o ang sin-o, kay pareho sila nga nagsulat sini. Pero una anay, may isa ka gamay nga bata nga lalaki nga nagamasakit.

Grabe nga Sip-on + Croup

Sang Lunes ika-24 sang Marso, sa idalom lang sang nota nga si Ken nagahimo sang isa ka barel, nagsulat si Mary Lou:

> Si Gordon may masakit sa higdaan nga may grabe nga sip-on + croup.
>
> Diary ni Mary Lou, Lunes 24 Marso 1969

Apat ka tuig si Gordon, kag malapit na ang iya ika-lima nga kaadlawan. Sang Miyerkoles sang gab-i mas naggrabe ini. Malip-ot ang linya ni Ken sa idalom sang panid, pareho sang iya mga linya kon malawig ang gab-i:

> Si ML nagpuyat sa kalabanan sang gab-i upod si Gordon — hilanat 103+
>
> Diary ni Ken, Miyerkoles 26 Marso 1969

Ang mga litrato ni Gordon halin sadto nga tigpamulak nagapakita sa iya sa higdaan sa 55 Malvar nga may headphones kag tape recorder.

Napatay si Eisenhower Subong nga Adlaw

Kag si Mary Lou, sang masunod nga adlaw:

> Masakit gid si Gordon sa bug-os nga gab-i. Indi mapanaog ang hilanat. Si Mendoza wala sa banwa. … Ginkansela ang dinner date. … Nagbuhin ang hilanat ni Gordon sang 10 p.m.
>
> Diary ni Mary Lou, Huwebes 27 Marso 1969

Dayon nag-abot ang Biyernes. Sa ibabaw sang iya panid, sa margin, nagsulat si Mary Lou sang tatlo ka pulong, “Napatay si Eisenhower subong,” kag sa idalom sini, ang balita nga mas importante sa sina nga balay:

> Ginpatan-aw si Gordon sa ospital. Ginkuhaan sang dugo. … Nagmasakit gid ang gamay nga lalaki. Ako nagtrangkaso subong sang udto & malain gid ang akon pamatyag.
>
> Diary ni Mary Lou, Biyernes 28 Marso 1969

Gamay nga Lalaki nga Nagmasakit

Nagmasakit gid ang gamay nga lalaki. Mabatian mo ang isa ka iloy sa sina nga mga pulong. May litrato halin sadto nga bulan nga si Mary Lou nagabasa kay Gordon sa higdaan.

Si Ken, sa amo man nga adlaw, ginsulat anay ang maayo nga bahin:

> Nagbuhin gid ang hilanat kagab-i … Sang nakauli si ML sang udto indi maayo ang iya pamatyag + nakahigda siya sa kalabanan sang nabilin nga adlaw.
>
> Diary ni Ken, Biyernes 28 Marso 1969

Gani duha na subong ang masakiton. Ang Sabado nagdala sang diutay nga kahayahay kag, para sa isa ka pamilya nga taga-Kansas, isa ka makatilingala nga balita halin didto sa ila:

> Si Eisenhower ilubong sa Abilene, Kansas! Nag-ayo gid si Gordon. Nagasugod na magkaon sing diutay.
>
> Diary ni Mary Lou, Sabado 29 Marso 1969

Si ML Nag-upod kay Gordon

Sang Domingo, nagtudlo si Ken sang iya klase sa John Hay kag ginsulat kon sin-o ang wala didto:

> `Isa pa ka daku nga klase sa John Hay. Si ML nag-upod kay Gordon.`
>
> Diary ni Ken, Domingo 30 Marso 1969

Ang mga litrato ni Gordon nagapakita sa ila nga duha sadto nga tigpamulak nga may mga picture book sa sopa.

Kag dayon, pagligad sang isa ukon duha ka adlaw, nag-abot ang ika-lima nga kaadlawan ni Gordon. Isa ka semana nga hilanat, pagkadto sa ospital, kag isa ka iloy nga nagatrangkaso man. Ano sa imo hunahuna ang iya ginhimo sadto nga adlaw?

Ginlimpyuhan niya ang idalom sang balay.

Tunga sa Tonelada

> Kaadlawan ni Gordon Ginsunog ang 1/2 tonelada nga basura nga gintipigan kutob sang 1951! ang idalom nagasugod na maghawan. Ginpakadto si Paul & Heather Danielson sa gab-i. Kanami gid ni Gordon sa panihapon parte sa iya kaadlawan!
>
> Diary ni Mary Lou, Marso 1969

Ang mga litrato ni Gordon halin sadto nga adlaw nagapakita sa iya upod ang duha ka abyan, ang iya birthday lunch sa gamay nga malibog nga lamesa, kag si Karen upod si Gordon kag ang iya mga abyan sa airplane party.

Tunga sa tonelada. Gintipigan kutob sang 1951. Isipa kag makita mo nga ang pila sina nga tinumpok mas magulang pa sa pag-asawahay: si Ken kag si Mary Lou ginkasal sang Abril 1953. Ang pila sini nagahulat na kutob sang mga adlaw nga soltero pa si Ken sa Pilipinas.

Maghimo sang Diutay nga Lugar

May maayo nga butang sa pagkasunod-sunod sadto nga adlaw. Wala siya naghulat nga maglinong ang kabuhi antes limpyuhan ang kagamo. Ginhimo niya ini samtang ang gamay nga lalaki nagaayo sa ibabaw, kag dayon ginpapungko niya siya sa panihapon kag ginsulat nga "kanami gid … parte sa iya kaadlawan."

Kon kaisa ang pinakamaayo nga mahimo sang kapoy nga tagipusuon amo ang paghimo sang diutay nga lugar.

> May tion sa pagkuha, kag may tion sa pagkadula; may tion sa pagtipig, kag may tion sa pagpanghaboy.
>
> Ecclesiastes 3:6

Sang Biyernes nagsaylo na siya sa mga kahon. Kag diri ginkuha ni Ken ang iya pen:

> Nagtrabaho kami bilang pamilya — si Karen + Kevin sa homework. Si ML sa mga kahon nagapili. Abi niya wala gid ako sang ginpanghaboy.
>
> Diary ni Ken, Biyernes 4 Abril 1969

Sa mga Kahon Nagapili

Abi niya wala gid ako sang ginpanghaboy. Indi reklamo. Indi pagpangapin. Isa lang ka bana nga nagasugid, sing patas, kon ano ang hunahuna sang iya asawa parte sa iya. Kag indi, makita mo, nagasiling nga sala siya.

Ang mga litrato ni Gordon halin sadto nga tuig nagapakita kay Ken kag Mary Lou nga nagahampang sang chess, silang duha sa isa ka habulanan sa Baguio, ang balay sa 55 Malvar, kag ang Cresta Ola sang Mayo.

Pero may isa ka butang nga wala pa ginsugid, siling ni Gordon, kag amo ini ang pinakamaayo nga bahin.

Nagsulat man si Mary Lou sa iya diary sa amo man nga Biyernes. Kag ginsugid niya sa aton kon ano ang iya nakita sa sadto nga mga kahon.

> `Ginpili ang mga kahon sang sari-sari nga butang. Nakita ang postcard nga ginpadala sang 1942 ni Ken kay Keith.`
>
> Diary ni Mary Lou, Biyernes 4 Abril 1969

Isa ka Postcard Halin sang 1942

Isa ka postcard. Ginpadala sang 1942, sang si Ken disisiete ukon disiotso anyos kag ang iya manghod nga lalaki nga si Keith trese anyos, didto sa ila sa Kansas. Pagligad sang beinte'y siete ka tuig, sa pihak sang kalibutan, sa isa ka kahon sa idalom sang balay sa Baguio, yara pa gihapon ini.

Abi niya wala gid ako sang ginpanghaboy. Huo, yara sa iya kamot ang ebidensya.

Kag ang postcard indi lang ang papel halin sadto nga tig-ilinit nga nagpabilin. May sulat man nga nagkadto sa pihak nga direksyon. Sang Agosto 1942, samtang wala si Ken sa uma kay may ginaasikaso sa siyudad, nagpungko ang iya iloy nga si Mabel kag nagsulat sa iya. Wala gid niya ginsiling sa sulat kon ano ang telegrama. Ginsiling niya kon ano ang ginhimo sini sa pamahaw:

Kanami Gid nga Balita

> Martes sang aga naguba ang amon pamahaw tungod sang telegrama subong nga aga, pero makaagwanta ako sang pila ka aga nga wala sing pamahaw para sa amo sini ka nami nga balita. Indi na kami makahulat sang sulat nga nagasugid sang tanan parte sini. … Ginapamangkot ni Daddy kon may igo ka nga kuwarta tubtob Sabado. Siling niya sugiran ka nga ginapabugal ka niya.
>
> Mabel Engle kay Ken, Agosto 1942

Kag sa masunod nga panid, ang kamanghuran sa balay may kaugalingon nga pamangkot:

> Indi gid mahangpan ni Elaine ang tanan nga kagahod. Gusto niya mahibaluan kon buot silingon sina nga magapauli na si Kenneth. Madamo nga gugma halin sa amon tanan, Mother
>
> Mabel Engle kay Ken, Agosto 1942

Ginsulat para sa Masunod nga Kaliwatan

Isa ka bata nga disisiete anyos, malayo sa balay, kag isa ka iloy nga nagasulat agod sugiran siya nga ginapabugal siya sang iya amay. Gintipigan man ina nga sulat, tagsa ka pulong sini, kawaluan kag apat ka tuig sang ulihi.

Ato nga postcard wala pa makita sa archive sang pamilya. Pero ang bug-os nga tinumpok sang iban nakita: ang mga sulat nga ginsulat ni Ken kay Keith sang 1943 kag 1944, samtang yara siya sa Army, nga tanan ginbasa kag gin-transcribe. Kag amo man ang duha ka gamay nga Sandoz diary sang 1969, ang nagsugid sa imo sang tanan nga bag-o mo lang nabatian.

Ang tagsa ka estorya sa bug-os nga serye yari diri kay may duha ka tawo nga nagsulat sang mga butang, kag kay ang isa sa ila, sigurado gid ang iya asawa, wala gid sang ginpanghaboy.

> Ini isulat para sa masunod nga kaliwatan: kag ang katawhan nga pagatuhaon magadayaw sa GINOO.
>
> Psalm 102:18

Halin sa mga diary ni Ken kag ni Mary Lou para sa Marso kag Abril 1969, sa sulat ni Mabel Engle kay Ken sang Agosto 1942, kag sa estorya ni Gordon nga “She Thinks I Have Never Thrown Anything Away” (The Malvar Years, 17; 5 Nob 2026).

Ginpaathag Gid Ini sa Amon

> Nagasiling ako sa inyo, nga amo man may kalipay sa langit tungod sa isa ka makasasala nga nagahinulsol, labaw pa sangsa siyamanpulo kag siyam ka matarong nga tawo nga wala nagakinahanglan sang paghinulsol.
>
> Luke 15:7

Ining Domingo, siling ni Gordon, amo ang katapusan nga semana sang Agosto 1969, sang nagsala ang tanan, kag traynta'y singko gihapon ang nagkadto sa sala sa 55 Malvar.

Magtinuod kita: may mga katapusan sang semana nga daw ang bug-os nga kalibutan nagpila batok sa Domingo.

Sang Agosto 1969 nagsugod ang pamilya sang bag-o nga butang. Tubtob sadto nagatambong sila sa kapilya sa Camp John Hay, ang base sang mga Amerikano sa Baguio. Subong maghiwat na sila sang simba sa ila kaugalingon nga sala sa 55 Malvar, ang balay sa bukid. May pula nga notebook si Mary Lou sang mga butang nga ginhimo sang Ginoo sadto nga mga tuig, kag ginsulat niya ini:

Averaging 35

> Nagsugod ang mga serbisyo sa aga sa amon balay. Nag-resign sa John Hay Chapel. Mga 35 kada serbisyo. Isa ka gab-i nga may “Dust or Destiny” kami 60 diri. Ang katapusan sang semana sang Ago 30-31 labi gid nga makaluluya bisan pa.
>
> Notebook ni Mary Lou nga “Baguio Experiences”, p. 20, Agosto 1969

Ang mga litrato ni Gordon sang sadto nga mga serbisyo sa sala nagapakita kay Mary Lou sa piano, kay Lola Leonard kag sa mga kabataan, sa mga Balanag, sa mga Badilla, kay Sergeant Jaleco kag sa mga pamatan-on, nga may mga Biblia sa ila mga sabak.

Labi gid nga makaluluya. Dayon ginnumeruhan niya ang mga rason, isa tubtob lima, pareho sang paglista sang mga kalalat-an sa Egipto:

Labi Gid nga Makaluluya

> 1) P.M.A. Si Sgt. Jalco masako sa paghan-ay para sa lubong sang isa ka 7 anyos nga bata nga napatay sang trak 2) Ang Parade sang Baguio Colleges ginbutang sa aga gani siling ni Evelyn diutay lang sa ila ang makakadto. … 4) Ang lapsag ni Evelyn nagamasakit - gintilawan dal-on sing temprano sa ospital, pero siling nila 9. 5) Si Becky nagamasakit gani indi makatudlo
>
> Notebook ni Mary Lou nga “Baguio Experiences”, p. 20, Agosto 1969

Ang sarhento amo si Sergeant Jaleco sang Philippine Military Academy.

Isa ka sarhento nga nagapangasubo, isa ka parada, isa ka lapsag nga masakiton, isa ka manunudlo sa Sunday school nga masakiton. Kon may plano ang kaaway para sadto nga katapusan sang semana, kompleto gid ini.

35 ang Nagtambong

Kag dayon ang iya masunod gid nga linya:

> Ginahimo ini ni Satanas pirme, pero bisan pa sini, 35 ang nagtambong. Nagkadto si Zeny Tiongson & ang kalabanan sang iya mga kabataan.
>
> Notebook ni Mary Lou nga "Baguio Experiences", p. 20, Agosto 1969

Traynta'y singko. Pareho sang bisan ano nga semana.

Si Zeny Tiongson amo ang bag-o nga kaingod, isa ka pamilya sang militar nga may balay nga puno sang kabataan. Apat ka adlaw antes sina ginsulat ni Mary Lou ang semana ni Zeny, suno gid sang paghatag ni Zeny sini sa iya:

> Siling ni Zeny Tiongson "Lunes Mahjong, Martes Bingo, Miy. Bible Study; Huw. maj; Biy. Bingo; Sab. maj; Domingo Bible Studies." Buhi nga Bible Class.
>
> Diary ni Mary Lou, Miyerkoles 27 Agosto 1969

Indi mo mapunggan nga mahamut-an ang iya pagkatampad. Kag yara siya, Domingo sang aga, upod ang kalabanan sang iya mga kabataan.

Duha ka Wali

May duha ka wali si Ken sadto nga adlaw. Ginsulat niya ini sa pila ka pulong:

> Mga Serbisyo - Naghambal parte sa Nadula nga Karnero, Pilak, Anak. CBH - ginrekord - agod makapreparar. Naghambal parte sa Manggaranon nga Tawo & si Lazaro. Duha ka pamilya King diri.
>
> Diary ni Ken, Domingo 31 Agosto 1969

Sa aga, Luke 15: ang nadula nga karnero, ang nadula nga pilak nga sensilyo, ang nadula nga anak, kag ang kalipay sa langit kon ang tagsa makita. Sadto nga gab-i, ang masunod nga kapitulo: isa ka tawo nga nadula kag wala gid makita.

Duha ka pamilya King. Una nga ginsulat ni Ken ang ila ngalan sa iya diary apat ka Domingo antes sina, sang gab-i nga ginpakita nila ang pelikula nga *Dust or Destiny* sa sala:

> Gab-i 40 diri - Dust or Destiny. Si Sgt Smith & asawa & ang mga Ron King - hambalanay pagkatapos. Nagakabalaka siya.
>
> Diary ni Ken, Domingo 3 Agosto 1969

Nagakabalaka Siya

May isa sa sadto nga kuarto nga nagakabalaka. Wala nagsiling si Ken kon sin-o nga lalaki. Pero pagligad sang duha ka adlaw, sa ibabaw sang iya panid, nagsulat siya:

> `Nagbakal sang “Taste of New Wine” para sa mga Ron King.`
>
> Diary ni Ken, Martes 5 Agosto 1969 (margin sa ibabaw)

Kag sang Sabado sang makaluluya nga katapusan sang semana, sa tunga sang plano sa lubong kag sang parada, isa ka linya:

> `Upod namon ang mga Ron King & mga Howard King`
>
> Diary ni Ken, Sabado 30 Agosto 1969

Wala Pa Naluwas, pero Nagapangita

Gani sang Domingo sang gab-i, pagkatapos sang parada kag sang masakiton nga lapsag, napuno liwat ang sala. Ginsulat ini ni Mary Lou sa masunod nga panid sang notebook:

> Domingo sang gab-i nag-abot si Zeny halin sa bug-os nga hapon sa mahjong. Upod man si Ron & Karen King, Howard & Joyce King. Si Ron & Karen wala pa naluwas, pero nagapangita. Nagbaylo kami sang mga libro. Taste of New Wine (para kay Ron) the Adventure into the Reality of You (para sa amon) Si Ken nagwali sing makusog gid parte sa manggaranon nga tawo kag kay Lazaro. Ginpaathag gid ini sa amon!
>
> Notebook ni Mary Lou nga “Baguio Experiences”, p. 21, Domingo sang gab-i, 31 Agosto 1969

Makusog Gid

Si Zeny nga diretso halin sa lamesa sang mahjong. Isa ka pamatan-on nga mag-asawa, “wala pa naluwas, pero nagapangita.” Kag si Ken nga nagawali “sing makusog gid” parte sa pinakamabudlay nga estorya nga ginsugid ni Jesus.

Gani pamatian naton ini suno sang ila pagkabati sadto nga gab-i. Ginsugid ini ni Jesus sa Luke 16.

> May isa ka manggaranon nga tawo, nga nagabayo sang purpura kag sang malahalon nga lino, kag nagapangabuhi sing manggaranon kada adlaw: Kag may isa ka makililimos nga ginhingalanan si Lazaro, nga ginbutang sa iya gawang, nga puno sang hubag, Kag nagahandum nga mapakaon sang mga mumho nga nagahulog halin sa lamesa sang manggaranon: kag ang mga ido man nagkadto kag nagdilap sang iya mga hubag.
>
> Luke 16:19–21

Bantayi ini. Ang manggaranon wala sing ngalan. Ang makililimos may ngalan. Sa duta kilala sang tanan ang ngalan sang manggaranon kag wala sing nakakilala sang ngalan sang makililimos. Sa langit baliskad.

Isa ka Daku nga Kalaliman nga Napahamtang

> Kag natabo nga napatay ang makililimos, kag gindala sang mga anghel sa dughan ni Abraham: napatay man ang manggaranon, kag ginlubong; Kag sa impyerno ginbayaw niya ang iya mga mata, nga nagaantos, kag nakita niya si Abraham sa malayo, kag si Lazaro sa iya dughan.
>
> Luke 16:22–23

Pareho nga napatay ang duha ka lalaki. Ina nga bahin wala gid sing pamangkot. Ang isa gindala sang mga anghel. Ang isa ginlubong, kag ang masunod nga nahibaluan niya, ginbayaw niya ang iya mga mata.

> Kag labaw pa sa tanan sini, sa tunga naton kag ninyo may daku nga kalaliman nga napahamtang: agod ang mga gusto magtabok halin diri pakadto sa inyo indi makatabok; kag indi man makatabok sa amon ang mga gusto maghalin didto.
>
> Luke 16:26

Isa ka daku nga kalaliman, napahamtang. Indi kal-ang nga makakatkat ka paguwa. Indi kuarto nga hulatan. Napahamtang. Bisan ano ang aton desisyon parte kay Jesucristo, ginadesisyunan naton ini sa sini nga bahin.

Lima ka Utod

> Kag subong nga gintalana sa mga tawo nga mapatay sing makaisa, kag pagkatapos sini ang paghukom:
>
> Hebrews 9:27

Dayon ginhimo sang manggaranon ang isa lang ka butang nga indi makaugalingon nga iya ginhimo sa bug-os nga estorya. Gindumdom niya ang iya pamilya.

> Dayon siling niya, Gani ginapangabay ko sa imo, amay, nga ipadala mo siya sa balay sang akon amay: Kay may lima ako ka utod nga lalaki; agod magsaksi siya sa ila, basi magkadto man sila sa sini nga lugar sang pag-antos.
>
> Luke 16:27-28

Lima ka utod nga lalaki. Magpadala sang isa. Magpadala sang milagro. Magpadala sang tawo nga nagbalik halin sa mga patay; siguro pamatian nila ina. Kag ang sabat ni Abraham amo ang bisagra sang bug-os nga paanggid:

Bisan May Isa nga Mabanhaw

> Kag siling niya sa iya, Kon indi nila pagpamatian si Moises kag ang mga manalagna, indi man sila makumbinsi, bisan may isa nga mabanhaw gikan sa mga patay.
>
> Luke 16:31

May isa gid nga nabanhaw gikan sa mga patay. Ang iya ngalan amo si Jesus. Kag ang Pulong nga yara sa kamot sang mga utod sang manggaranon amo man ang Pulong nga yara sa aton. Indi nagapadala ang Dios sang multo sa sala. Ginapadala Niya ang Iya Pulong, kag ang isa nga magabasa sini, kag isa ka kaingod nga padayon nga nagasiling, kari.

Kag yari ang grasya sini. Ginsugid ni Jesus ina nga estorya sing tuyo, samtang ang Iya mga nagapamati yara pa sa husto nga bahin sang kalaliman. Ang kalaliman napahamtang pagkatapos sang kamatayon. Antes sang kamatayon bukas gid ang pultahan.

> Sa pagkamatuod, sa pagkamatuod, nagasiling ako sa inyo, Ang nagapamati sang akon pulong, kag nagatuo sa iya nga nagpadala sa akon, may kabuhi nga walay katapusan, kag indi magsulod sa paghukom; kundi nakatabok na halin sa kamatayon pakadto sa kabuhi.
>
> John 5:24

Sa Amon

Pero may isa ka butang nga wala pa ginsugid, siling ni Gordon, kag amo ini ang pinakamaayo nga bahin.

Tan-awa liwat ang katapusan nga linya sa notebook ni Mary Lou. Wala siya nagsulat, “Ginpaathag gid ini sa mga King.” Wala siya nagsulat, “Ginpaathag gid ini kay Zeny.” Napulo kag anom na ka tuig siya nga misyonero. Ang iya ginsulat:

> `Ginpaathag gid ini sa amon!`
>
> Notebook ni Mary Lou nga “Baguio Experiences”, p. 21

Sa amon. Ang kaugalingon nga asawa sang manugwali, sa una nga laray sang iya kaugalingon nga sala, nga ginaisip ang iya kaugalingon upod sa mga nagakinahanglan nga makabati sini. Wala sing wali nga para lang sa iban nga tawo sa kuarto.

Apat ka Oras

Kag ang pamatan-on nga lalaki nga “nagapangita”? Pagligad sang walo ka semana, sa iya diary, nagsulat si Mary Lou:

> Si Ron King diri agod makighambal kay Ken parte sa espirituhanon nga mga butang. Apat ka oras sila nga naghambalanay.
>
> Diary ni Mary Lou, Martes 28 Oktubre 1969

Apat ka oras. Kag sang masunod nga Martes:

> Maayo nga Bible Study diri sa balay. Si Ron King agod makighambal Ċ Ken.
>
> Diary ni Mary Lou, Martes 4 Nobyembre 1969

Wala sing may kinahanglan nga magbalik halin sa mga patay para kay Ron King. Siya mismo ang nagbalik, sa balay sa Malvar Street, agod maghambal parte sa Libro. Kon ano ang iya desisyon, wala nagasiling ang mga diary. Ato nga panid wala gid masulat, kag ining estorya indi magsulat sini para sa iya.

Ang Kalamposan nga Tion

Pero ang mga utod sang manggaranon ihatag nila ang bisan ano para sa isa ka gab-i nga pareho sina, sa isa ka mainit nga sala, nga bukas ang Biblia kag may isa ka tawo nga makighambal sa ila sa sulod sang apat ka oras.

> Tan-awa, subong amo ang kalamposan nga tion; tan-awa, subong amo ang adlaw sang kaluwasan.
>
> 2 Corinthians 6:2

Halin sa notebook ni Mary Lou nga “Baguio Experiences” (pp. 20–21) kag sa iya diary sang 1969, sa diary ni Ken para sa Agosto 1969, kag sa estorya ni Gordon nga “Made It Very Clear to Us” (The Malvar Years, Sunday 3; 1 Nob 2026). Ang mga bersikulo ginbadbad halin sa King James Version.

Prays for Us Daily

Kalabanan sa aton wala nagasulat sang mga halos-natabo: ang adlaw nga naghalong ang preno, ang gab-i nga nagbuhin ang hilanat. Nagapasalamat kita sa mga isa ka oras, kag dayon nagapadayon ang kabuhi kag nalimtan naton. Si Ken Engle nagsulat sini.

Sa kusina sa 55 Malvar may isa ka kahon nga ginatawag booster. Ang kuryente sa bukid nagahinay kon kaisa, kag ang booster yara agod pabakuron ini liwat. Gintapal ni Ken ang isa ka snapshot sang kusina sa iya album kag nagsulat sa tupad sini:

> Kusina, 55 Malvar — Tan-awa ang booster sa wala — Kon kaisa ang boltahe indi 110 kundi 40 ukon 50 volts.
>
> Photo album ni Ken, 55 Malvar

Ang booster nag-abot sa balay sang Hulyo 1967. *"Bug-os nga hapon ang ginkadugayon sa pagkonektar sini,"* sulat ni Ken, kag *"nagbuto ang fuse sa gab-i."* Sa ulihi nga bahin sadto nga Agosto, sa ika-napulo nga kaadlawan ni Kevin, ang adlaw sang German chocolate cake kag sang telepono nga nagagana gid, ginsulot ni Ken ang isa ka linya sa ibabaw lang sang party:

> Nagmainit gid ang booster — nga daw nasunog na kami — mabaskog ang baho sini.
>
> Ken, Agosto 1967

Halos. May tawo nga nag-abot sang masunod nga adlaw. Sang Septiyembre may mas daku nga booster. Kag nagpadayon ang pamilya.

Ang Kettle

Siyam ka bulan ang nagligad. Sang Huwebes 9 Mayo 1968 nagkadto si President Ferdinand Marcos sa Baguio, kag nagbakal si Ken sang apat ka libro sa OMF bookshop, ang Living series, agod ihatag sa kamot sang Presidente.

> Nag-abot si Pres Marcos sang gab-i. Nakuha namon ang Living Series sa OMF P32 4 ka tomo — ginsulatan ini ni ML.
>
> Ken, Huwebes 9 Mayo 1968

Si Mary Lou nagsulat sa sulod sini. Ihatag sang pamilya ang madamo agod mahibaluan kon ano ang iya ginsulat. Wala siya nagsiling.

Dayon nag-abot ang Sabado. Nagsulat si Ken pareho sang pagsulat sang isa ka tawo nga nagapitik pa sing makusog ang iya tagipusuon:

> Nagmata 530 - Booster - nagadabdab ang kettle - pila ka minuto pagkatapos nakapanimaho si ML sang aso - nagsinggit - nagdalagan ako - nagabaga ang ground wire. Ginbubuan sang tubig ang mga kurtina - antes. Ginpatay ang tanan nga kuryente. Pila pa ka minuto basi ulihi na gid.
>
> Ken, Sabado 11 Mayo 1968

Isa ka Bug-os nga Dabdab

Kag yari si Mary Lou, sa amo man nga adlaw:

> Isa ka adlaw nga indi gid namon malimtan. Sang 6:00 ginbutang ni Ken ang kettle agod magbukal. Nagahambalanay kami sa amon kuarto sang naghunahuna ako nga may nasimhot ako nga aso. Nagdalagan ako sa kusina & ang kurtina nga kawayan sa kusina isa na ka bug-os nga dabdab! Nagsinggit ako sunog, ginbira ko ang mga bata nga lalaki paguwa. Ginpakigbatuan ni Ken ang kalayo. Gintawag ko si Karen & Julie. Handa na ang hose sa likod nga pultahan. Ginpatay ini ni Ken sa gilayon.
>
> Mary Lou, Sabado 11 Mayo 1968

Duha ka orasan, isa ka sunog. Si Mary Lou ang nakasimhot; si Ken ang nagdalagan. Ang mga bata nga lalaki ginbira paguwa sa pultahan, gintawag si Karen, kag ang hose nagahulat sa likod nga pultahan. Ang ikaduha nga pulong sa lista ni Ken amo ang *"Booster"*, ang amo man nga kahon nga nagpaandam sa ila sa kaadlawan ni Kevin.

Dayon nagsulat si Mary Lou, indi parte sa kadaut ukon sa uling ukon sa gasto sang bag-o nga mga kurtina, kundi ini:

> Ang stove wala nakonektar sing husto. Siling sang elektrisyan mahimo ini matabo bisan san-o bisan sa gab-i! Daw ano ka mapasalamaton kami nga gintugot ini sang Ginoo sa adlaw.
>
> Mary Lou, Sabado 11 Mayo 1968

Bisan san-o, bisan sa gab-i, nga ang tanan sa ila nagakatulog sa balay nga kahoy sa bakilid. Sa baylo nag-abot ini sang kaagahon, nga pareho sila nga bugtaw kag nagahambalanay sa ila kuarto. Nakita ni Mary Lou ang isa ka Kamot sa tion, kag ginsulat niya ini.

Pagpamaki sang Tinapay

> Indi niya pagtugutan nga madulas ang imo tiil; ang nagabantay sa imo indi magkatulog.
>
> Psalm 121:3

Kag dayon nagpadayon lang ang adlaw. Ang isa pa ka panid ni Ken para sadtong Sabado pareho lang sang bisan ano nga Sabado:

> Ginkay-o sang elektrisyan ang stove — ginbutangan sang bag-o nga box. Si Nick ang nagkay-o. 3 ka bag-o nga bintana — mga rehas kag iban pa. Boys club — Breaking of Bread sang gab-i. Mga Weller. CHB. Mga Eppler. Mrs Balanag. Sgt. Jaleco diri. CHB upod sa amon sa weekend.
>
> Ken, Sabado 11 Mayo 1968, ang iya isa pa ka panid

Isa ka nasunog nga kusina sa aga; ang Panihapon sang Ginoo sa balay sa gab-i.

"Pres Marcos —"

Sang Domingo, ang ika-dose, nagbangon sila liwat sang alas singko y medya, pero tinuyo na sini nga tion. Gin-ulohan ni Ken ang panid sa asul nga tinta, *"Pres Marcos —"*:

> Nagbangon kami sang 530. Gintawgan ni ML si Evelyn — Gintawgan ni Fred ang aide sang Pres. Siling nagabayo na ang Pres. — aga sila maghalin. Nagkaon kami nagdali-dali sa Airport. Pila lang ka minuto nag-abot na ang Pres. Review + 21 ka saludo sang PMA.
>
> Ken, Domingo 12 Mayo 1968

Si Fred amo si Fred Balanag, ang bana ni Evelyn. Isa lang ka linya ang ginsulat ni Mary Lou:

> Isa na naman ka matahom nga adlaw - si Ken, si Dad B. & si Fred naghatag sang mga Tomo sang Living Writings kay Pres. Marcos sang alas 7 sini nga aga!
>
> Mary Lou, Domingo 12 Mayo 1968

Madasig gid ang tanan. Nagsaka si Presidente Marcos sa bukid para sa Philippine Military Academy, kag ang mga kadete naghatag sa iya sang review kag twenty-one-gun salute sa airport antes siya naglupad. Gintawgan ni Fred ang aide sang Presidente, nahibaluan niya nga maaga ini maghalin, kag nagkaon ang mga Engle kag nagdalidali pakadto sa field. Sa pila lang ka minuto, didto na ang Presidente.

Si Fred kag si Evelyn nagbalik sa Ginoo sadto lang nga tuig. Kag subong nagtindog si Fred sa pakpak sang eroplano sang Presidente kag ginbutang ang Pulong sang Dios sa iya mga kamot, upod si Ken kag si Dad Brooks sa iya tupad.

Sang adlaw pagkatapos sang sunog, ang mga libro nga may sinulatan sang iya kamot nakaabot sa Presidente sang Pilipinas.

Sa Eroplano

Ginhatag ni Fred Balanag ang mga Living nga libro kay Presidente Ferdinand Marcos sa airport sang Baguio, alas siyete sang aga sang Domingo, 12 Mayo 1968. Ginbakal ini ni Ken sa OMF bookshop, kag ginsulatan ini ni Mary Lou. Apat ka tuig pagkatapos, si Ken mismo nagsulat sa Presidente; basaha ini sa Sa Iya Kalipay, "Bibles for the Cadets."

Koleksyon ni Kevin Engle

Si Mr. Reinheimer

May isa ka butang nga wala pa ginsugid, kag amo ini ang pinakanami nga bahin. Magbalik kita pito ka tuig, sa tingadlaw sang 1961. Ang pamilya didto sa California sa Home of Peace, isa ka balay para sa mga misyonero sa San Francisco Bay, nagahanda sa paglayag pabalik sa Pilipinas. Kinahanglan ni Ken sang mga makinilya para sa hilikuton, kag may nagbulig sa iya.

> Nag-upod kay Mr. Reinheimer sa San Francisco para mangita sang mga typewriter para sa BSA. Nagkadto sa Remington & Sears. Sa katapusan nakakita sang duha ka Remington #17 sa isa ka tindahan sang gamit na $60 ang tagsa. Nabatyagan ko nga ang Ginoo ang naggiya.
>
> Ken, Biyernes 30 Hunyo 1961

Indi ato ang una nga beses; sang 1956 may duha ka gamit na nga makinilya nga nag-abot man *"halin ukon paagi kay Mr. Reinheimer"*. Isa ka bulan pagkatapos, sa adlaw sang paglayag, Domingo 30 Hulyo 1961, ang una nga ngalan nga ginsulat ni Ken sadtong hapon amo ang iya:

> Sang 1:30 si Mr Reinheimer didto —
>
> Ken, Domingo 30 Hulyo 1961

Sa kilid sang amo nga panid, patakilid sa margin, gindugang niya, *"Tensyonado ako sa kadamuan nga bahin sang adlaw."* Kag ang katapusan nga linya sang adlaw: *"Naglayag sang 7PM — Mapinasalamaton gid sa tanan"* Sang masunod nga adlaw, sa dagat: *"Hapos ang paglayag! Ang pinakanami nga una nga adlaw halin sa S.F. nga akon nadumdoman."*

Naglayag sila sakay sang *Anna Bakke* sang alas siyete sadtong gab-i. Kag si Mr. Reinheimer, amo gali, nagpadayon sa pagpangamuyo.

He Prays for Us Daily

Subong magbalik kita sa panid sang sunog. Bag-o lang nagsulat si Mary Lou, *"Daw ano ka mapinasalamaton nga gintugutan ini sang Ginoo sa adlaw."* Ari ang pinakasunod nga butang nga iya ginsulat:

> Sulat halin kay Wm. Reinheimer (86) nga nagasiling nga ginapangamuyuan niya kami adlaw-adlaw, ang proteksyon & pag-atipan sang Ginoo!
>
> Mary Lou, Sabado 11 Mayo 1968

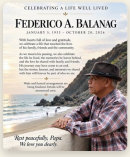
Kawaloan kag anom ka tuig ang edad. Tunga sang kalibutan ang kalayuon. Pito ka tuig halin sa pantalan. Adlaw-adlaw.

> Ang mainiton nga pangamuyo sang isa ka matarong nga tawo may daku gid nga gahum.
>
> James 5:16

Wala naton makita ang kadamuan sang mga pangamuyo nga nagauyat sa aton. Pero kon kaisa ginapakita sang Ginoo ang isa, sa amo man nga panid kag sa amo man nga adlaw sang butang nga ginpunggan sini. Sadto nga Sabado ginpakita Niya kay Mary Lou ang isa.

May nagpangamuyo man para sa imo sini nga semana. Basi indi mo gid mahibaluan kon sin-o. Pasalamati sila gihapon. Mas maayo pa, siling ni Gordon, mangin Mr. Reinheimer ka para sa iban.

Ang masunod nga estorya ni Gordon, siling niya, magasugid kon sin-o si Fred Balanag, kag kon paano ang tawo nga kaingod sa bukid nakaabot sa eroplano sang Presidente nga may apat ka libro sa iya mga kamot.

Fred Balanag (1933–2026): “Wala sa lawas, upod sa Ginoo” (2 Corinthians 5:8).

Halin sa mga diary ni Ken kag ni Mary Lou para sa 9–12 Mayo 1968, sa mga diary ni Ken para sa 1961 kag 1967 kag sa iya photo album, sa estorya ni Gordon nga "Prays for Us Daily" (The Malvar Years 9, 10 Okt 2026).

Jonas para sa Domingo

Ang kada manugwali may pila ka libro sang Biblia nga ginabalik-balikan niya, pareho sang pagbalik-balik mo sa isa ka maayo nga dyaket. Para kay Ken Engle sa bukid sang Baguio, isa sa sini amo ang gamay nga libro nga may apat ka kapitulo: isa ka tawo nga nagpalagyo sa Dios, isa ka bagyo nga nakakita sa iya, kag isa ka siyudad nga indi pagbayaan sang Dios.

Jonas. Ginabalik-balikan ini sa iya mga diary, halin sa isa ka punta sang mga tuig sa Malvar tubtob sa pihak. Sunda ini kada Domingo, kag may estorya ini nga iya gid kaugalingon.

Nagsugod ini sa isa ka bagyo. Sang aga pagkatapos sang Bagyo Welming, Domingo 5 Nobyembre 1967, nagpanaog si Ken sa bukid kag nagwali parte sa Jonah 1 and 2 sa Baguio Baptist: ang barko, ang mga marinero, ang isda, sa isa ka aga nga ang bug-os nga siyudad nagabati pa sang hangin.

> Nagtawag ako sa GINOO tungod sang akon kasakit,
> kag ginpamatian niya ako; halin sa tiyan sang
> lubong nagsinggit ako, kag ginpamatian mo ang
> akon tingog.
>
> Jonah 2:2

Napulo ka bulan pagkatapos nagbalik si Jonas, kag sini nga tion nag-abot siya sa balay.

Isa ka Klase sa Sala

Sang Septiyembre 1968 nagahanda ang mga Engle sa pagtilaw sang bag-o: isa ka Bible class sa aga sang Domingo, sa ila mismo sala sa 55 Malvar. Nanamian si Sergeant Jaleco sa ideya.

> Si Sgt. Jaleco bukas sa miting sang Domingo sa aga.
>
> Mary Lou, Martes 17 Septiyembre 1968

Sa panid ni Ken para sadto nga semana, ginsiksik sa katapusan sang isa ka linya, may tatlo ka tinaga:

> … Nag-abot ang mga Fields — ulihi — mapinasalamaton (210) Jonas para sa Dom … Plano para sa Domingo — nagtuon para sa JHay + 55 Malvar
>
> Ken, semana sang 15–21 Septiyembre 1968

Dayon nag-abot ang Domingo, ang ika-22. Gintudlo anay ni Ken ang Jonas sa kapilya sa John Hay Air Base, kag dayon:

> Nagtudlo sang klase parte kay Jonas sa John Hay AFB — 12 Dayon nagdalidali kami pauli — ang amon 55 Malvar nga Klase 17 ka hamtong 5 ka bata + mga Engle = 29. Daw nanamian ang tanan sa oras sa aga nga 10:00 - 11:30.
>
> Ken, Domingo 22 Septiyembre 1968

Kaduhaan kag Pito ukon Kaduhaan kag Siyam

Ginsulat man ini ni Mary Lou, sa berde nga tinta:

> Una nga adlaw sang Bible Class sang 10 a.m. 20 tanan. 27 upod ang amon pamilya. Isa ka matahom nga masanag nga adlaw. Daku gid nga pagpalig-on
>
> Mary Lou, Domingo 22 Septiyembre 1968

Kaduhaan kag siyam ang naisip ni Ken. Kaduhaan kag pito ang naisip ni Mary Lou. Wala sing may nagaisip sang puntos; masyado sila kalipay. Sa litrato ni Gordon sang klase sang 1969, nga may mga Biblia sa ila mga sabak, si Evelyn Balanag nagapungko sa ibabaw nga tuo, nagapamati gid sing maayo.

Kag antes natapos ang semana, mahimo mo na gid matag-an, nagbalik ang hangin. Sa idalom sang panid ni Ken:

> Nagsugod ang bagyo mga tungang gab-i — wala katulog si ML. Ginkansela ang Brigade leadership — mabaskog gid ang hangin & ulan. Ang Bagyo "Nitang" may 185 km nga hangin malapit sa sentro.
>
> Ken, semana sang 22–28 Septiyembre 1968

Jonas sa Domingo, bagyo sa katapusan sang semana. May mga semana nga ang wali may upod pa nga sound effects.

Pagpangita sang Kapilya

Magpadayon kita sang isa ka tuig, sa Domingo 16 Nobyembre 1969. Ang gamay nga klase sa sala nangin amo na ang kaugalingon nga mga serbisyo sang pamilya kada Domingo. Sa ibabaw sang panid ginsulat ni Ken:

> Serbisyo diri. Ginsugdan ang serye parte kay Jonas.
>
> Ken, Domingo 16 Nobyembre 1969

Sang alas onse y medya nagpanaog siya sa bukid upod si Art kag lima ka Brigade nga mga bata. Ang tatlo sa ila wala pa gid makaabot sa Manila.

Padayon nga nagapuno ang kuarto. Isa ka bulan pagkatapos nagsulat si Mary Lou nga siya kag si Ken nagpangita sang mas daku nga lugar:

> Si Ken & ako nag-'chapel hunting'. Nabatyagan namon nga may makita kami. Wala gid tubtob nakita namon ang Teachers Camp & nagdesisyon kami nga mamangkot. Perpekto nga pasilidad sa ₱5.00 kada kuarto kada Domingo. Duha ang amon gamiton.
>
> Mary Lou, Martes 16 Disyembre 1969

Duha ka Kuarto

Ang panid ni Ken para sa amo man nga adlaw:

> Nagpangita sang lugar nga matiliponan malapit sa Navy Base. Gintilawan ang pila. Sa katapusan naisip ni ML ang Teacher's Camp — Isa ka kuarto ₱5. Basi makakuha kami sang 2.
>
> Ken, Martes 16 Disyembre 1969

Duha ka kuarto. Indi na malain para sa isa ka Bible class nga nagsugod sa kaduhaan kapin ka tawo sa isa ka sala.

Ang Domingo pagkatapos sang Paskwa amo ang 28 Disyembre 1969. Ang mga bata nagpalipas sang semana sa pagsulat sang mga sulat sang pagpasalamat. Kag ginsulat ni Ken:

> Madamo ang nagtambong — si Sgt Mitch & Badilla diri. Si Jaleco kinahanglan didto sa Ft del Pilar. Si Mrs Rodriguez diri para sa SS & FBH. Nagwali parte sa Jonah 2
>
> Ken, Domingo 28 Disyembre 1969

Ang Kaluwasan Halin sa GINOO

Ang Jonas, kapitulo duha, amo ang pangamuyo halin sa sulod sang isda. Isa ka tawo sa pinakaidalom gid, *"ang mga lumot nagputos sa akon ulo,"* kag halin didto ginhambal niya ang pinakamatuod nga butang sa libro:

> `Ang kaluwasan halin sa GINOO.`
>
> Jonah 2:9

Indi halin kay Jonas. Indi halin sa mga marinero. Indi halin sa manugwali sa bukid. Halin sa GINOO.

Sadto nga gab-i nagbulos si Ken sang projector kag ginhimo niya nga sinehan ang sala. Nakaabot man gali si Jaleco:

> `Nagkadto sa Nazarene Bible College nagkuha sang projector. Ginpakita ang "God of the Atom" — si Jaleco, Fred & Badilla kag mga pamatan-on diri`
>
> Ken, Domingo 28 Disyembre 1969

May litrato si Gordon sang isa ka gab-i sang salida nga pareho sini, ang projector sa likod, upod si Becky, si Julie Aquino, si Evelyn Balanag kag si Stanley Grant sa likod nga linya nga daw, siling niya, excited gid (ang buot niya silingon, nabudlayan), kag si Karen sa likod sa tuo.

Ang Ikaduha nga Beses

Isa ka semana pagkatapos nag-abot ang una nga Domingo sang 1970, kag ang kapitulo tatlo:

> Maayo nga grupo ang nagtambong — basi 50. Si T/Sgt Misch nagtambong liwat. Nagwali parte sa Jonah 3.
>
> Ken, Domingo 4 Enero 1970

Basi kalim-an. Kag ang Jonas 3 nagasugod sa isa sa pinakamabinalaksan nga mga pulong sa bug-os nga Biblia:

> Kag ang pulong sang GINOO nag-abot kay Jonas sa ikaduha nga beses.
>
> Jonah 3:1

Ang ikaduha nga beses. Ang amo man nga tawo nga nagpalagyo, ang amo man nga tawo nga nalumos, kag naghambal liwat ang Dios sa iya. Amo ina ang grasya. Indi lang naghatag ang Dios sang ikaduha nga higayon; nagapangita Siya sa aton para ihatag ini.

Ang Domingo pagkatapos sina, 11 Enero, maaga nagbangon si Ken kag nagkadto sa Philippine Military Academy:

> Nagwali sa Cadet Chapel sang 8 A.M. … Nagwali parte kay Jonas … Maayo nga grupo sang mga pamatan-on ang nagtambong.
>
> Ken, Domingo 11 Enero 1970

Nineveh

Mga linya sang pamatan-on nga lalaki nga naka-uniporme sang alas otso sang aga, nagapamati parte sa isa ka Dios nga nagahatag sang ikaduha nga higayon. Sadto nga Mayo ang pamilya magalupad pauli para sa furlough.

Kon nagwali gid man si Ken parte sa kapitulo apat sa bukid, wala ginasiling sang mga diary. Basi bagay lang ina. Ang Jonah 4 amo ang kapitulo nga ang manugwali nagamuno sa idalom sang isa ka tanom, kag ang Dios ang may katapusan nga pulong. Ang katapusan nga pulong isa ka pamangkot, parte sa isa ka siyudad nga puno sang mga tawo nga Iya ginahigugma:

> Kag indi bala Ako dapat maluoy sa Nineveh, ina nga daku nga siyudad, nga sa sulod sini may kapin sa isa ka gatos kag kaduhaan ka libo ka tawo nga indi makahibalo kon diin ang ila tuo nga kamot kag ang ila wala nga kamot, kag madamo man nga sapat?
>
> Jonah 4:11

Ginapakabalaka sang Dios ang Nineveh. Ginapakabalaka man Niya ang isa ka sala sa Baguio: kaduhaan kag pito ka tawo sa sulod sini, ukon kaduhaan kag siyam, depende kon sin-o ang nagaisip.

Isa ka matahom nga masanag nga adlaw. *"Daku gid nga pagpalig-on."*

Halin sa mga diary ni Ken kag ni Mary Lou, Nobyembre 1967 tubtob Enero 1970, sa estorya ni Gordon para sa Domingo nga "Jonah for Sunday" (11 Okt 2026).

The Landlord and the Projectionist

Si Dr. Jose dela Rosa indi lang nagpaabang sang balay sa pamilya. Tag-iya siya sang isa ka sinehan sa downtown, sa tiil sang Session Road, kag ginpahulam niya sa mga Engle ang iya projectionist.

Gani sa mga gab-i sang salida ang sala sa 55 Malvar nangin isa ka gamay nga sinehan. Nagsaka sa bukid ang projectionist dala ang projector, kag ginpakita sang pamilya ang Moody Science films. Kaduhaan, kaduhaan kag lima, katluan, kon kaisa katluan kag lima ka tawo ang nagsiksik sa sulod, kag pagkatapos nagpakaon si Mary Lou sang meryenda. Nadumdoman ni Kevin nga si Dr. dela Rosa mismo nagtambong sa pila sang mga salida, diin ang ebanghelyo ginpaathag gid sing maathag.

Ang mga pelikula halin sa Moody Institute of Science, nga gintukod sang 1945, nga nagtubo halin sa "Sermons from Science" ni Dr. Irwin Moon. May mga titulo pareho sang *God of Creation*, *City of the Bees* kag *Red River of Life*. Ang kada isa naggamit sang mga katingalahan sang kinaiyahan para itudlo ang Manunuga. Sang 1951 mga 200,000 ka soldado kada tuig ang nagatan-aw sini.

Para kay Ken, ang mga pelikula halin sa iya pinanggin-ikanan. Nagtuon siya sa Moody Bible Institute antes sang inaway kag liwat halin 1946 tubtob 1950, kag nangin announcer siya sa estasyon sang radyo sini.

> Isa sa mga tuyo sang akon amay amo nga ang mga tawo may madamo gid nga higayon sa pagbaton sa Ginoong Jesucristo bilang ila Manluluwas, bisan samtang nagatan-aw sang pelikula, sa balay, sa ila kotse, sa jeepney, ukon sa iban nga lugar.
>
> Kevin, 2026

Amo man ini nga palaabuton para sa Pilipinas nga iya gindala halin sang naglupad siya sa ibabaw sang mga isla sa ikog sang isa ka B-24.

Pareho sang pagdumdom ni Kevin (8 Okt 2026), upod ang mga kasaysayan sang Moody Institute of Science.

Red River of Life

> Ang dugo ni Jesucristo nga Iya Anak nagatinlo sa aton sa tanan nga sala.
>
> 1 John 1:7, nga naimprenta sa ulohan sang mga sulat ni Ken halin sa Malvar

Ang dugo indi isa ka matinahuron nga tinaga, siling ni Gordon. Wala naton ini ginahambal sa lamesa samtang nagakaon. Ginatago naton ini sa idalom sang bendahe kag ginalauman nga wala sing may malipong. Pero indi mo masugid ang ebanghelyo kon wala ini. Kuhaa ang dugo sa Biblia kag isa na lang ini ka libro sang maayo nga laygay. Pabayai ini didto, kag may Manluluwas ka.

Sang Disyembre 1967 ang bug-os nga kalibutan nagahambal parte sa tagipusuon sang tawo. Isa ka siruhano sa South Africa bag-o lang nagkuha sang tagipusuon sang isa ka tawo kag ginbutang ini sa isa pa. Sang Enero nagsulat si Ken sa simbahan sa Woodside, kag may ideya siya:

> Naggamit kami sang Moody Science films sa sining mga pagtilipon sa balay. Tungod sang bag-o lang nga mga heart transplant gusto ko gamiton ang “RED RIVER OF LIFE” sa madali.
>
> Si Ken sa mga Abyan sa Woodside, 10 Enero 1968

Ang Pinakamaayo nga Pagpresentar sang Ebanghelyo

Ang *Red River of Life* isa sa mga pelikula sang Moody Institute of Science, parte sa dugo: ang suba nga nagailig sa kada isa sa aton, nagadala sang kabuhi sa kada sulok sang lawas. Ang tagipusuon amo ang ara sa balita. Gusto ni Ken ipakita sa mga tawo ang dugo.

Indi ini bag-o nga pelikula para sa iya. Napulo ka tuig antes sina, sa isa ka pagtilipon sa Moody sang kaduhaan ka tawo, nga may spaghetti, fruit salad kag chocolate cake, nakita niya ini mismo, kag sadto nga gab-i nagsulat siya:

> Dayon ginpakita ang “Red River of Life.” Ang pinakamaayo nga pagpresentar sang ebanghelyo sa isa ka science film.
>
> Diary ni Ken, Miyerkoles 5 Marso 1958

Husto siya. Sa isa ka semana sang Pebrero 1968, ang amo nga pelikula naghalin sa sala pakadto sa kumbento.

Nagpakaon sang Cream Puffs

Martes, ang ika-20: ang sala sa 55 Malvar, kag tan-awa kon sin-o ang nag-abot. Ginsulat ni Mary Lou ang listahan sang mga bisita:

> Ginpakita ang Red River of Life. Ang mga Balanag, si Dr & Mr. Barros, si Dr. Concepcion kag si Delores diri. Maayo nga tion sang paghambalanay. Nagpakaon sang cream puffs.
>
> Diary ni Mary Lou, Martes 20 Pebrero 1968

Mga doktor, duha sa ila tal-us, nagapungko sa sala sang isa ka misyonero nagatan-aw sang pelikula parte sa dugo. Kon may nakahibalo sa Baguio kon ano ang mahimo sang dugo, amo ang mga tawo sa sadto nga kuarto. Kag pagkatapos, maayo nga paghambalanay, kag ang cream puffs ni Mary Lou.

Sang masunod nga adlaw nagkadto siya sa Good Shepherd Convent, kag nagpauli nga may petsa na sa kalendaryo:

> Nagkadto sa Good Shepherd Convent para magsiling nga indi kami makaabot sa isa ka miting. Ipakita ang Red. R. of Life sa ika-24.
>
> Diary ni Mary Lou, Miyerkoles 21 Pebrero 1968

Basi 800 ang Nakatan-aw Sini

Huwebes, ang ika-22, sa Baguio Tech. Ginsulat ini ni Ken sa tuo nga panid sang iya diary sang hilikuton:

> Sa Baguio Tech. Ginpakita ang pelikula sing makaisa sa aga & 7 sa hapon. Makaduha kami nga may paghambalanay. Basi 800 ang nakatan-aw sini.
>
> Diary ni Ken, Huwebes 22 Pebrero 1968

Nag-isip man si Mary Lou:

> Red River of Life - ginpakita sa Baguio Tech 10:30 - 8 ka beses - kapin sa 800 ang nakatan-aw sini.
>
> Diary ni Mary Lou, Huwebes 22 Pebrero 1968

Walo ka pagpakita. Walo ka gatos ka estudyante. Isa ka rolyo sang pelikula, nga ginpadalagan sa isa ka projector, liwat kag liwat, sa bug-os nga adlaw.

Mga Babayi & 2 ka Madre

Kag Sabado, ang ika-24, ang pinakaindi mapaabot nga kuarto sa tanan:

> `Sa gab-i ginpakita namon ang Red River sa mga 85 ka babayi & 2 ka madre sa Good Shepherd Convent.`
>
> Diary ni Ken, Sabado 24 Pebrero 1968

Isa ka Protestante nga misyonero, isa ka pelikula sang Moody, kag isa ka Katoliko nga kumbento nga puno sang mga babayi. Wala sing may nagplano sina sing tinuyo, siling ni Gordon. Padayon lang nga ginbuksan sang Ginoo ang mga ganhaan sadto nga semana, kag padayon man nga gindala ni Ken ang projector paagi sa sini.

Dayon nag-abot ang Domingo. Nagkadto ang pamilya sa Base Chapel sa Camp John Hay, kag iban ang ara sa pulpito. Isa ka linya ang ginsulat ni Mary Lou parte sa wali:

> `Base Chapel - maayo gid nga mensahe ni Rev. Plagans parte sa Krus - Kahuy-anan ukon Himaya.`
>
> Diary ni Mary Lou, Domingo 25 Pebrero 1968

Kahuy-anan ukon himaya. Pagkatapos sang bug-os nga semana sang dugo, ang krus.

Kon Makita Ko ang Dugo

Ang Biblia, siling ni Gordon, isa ka mapula nga suba halin sa una nga libro tubtob sa katapusan. Nagasugod ini sa isa ka prinsipyo:

> Kay ang kabuhi sang unod ara sa dugo: kag ginhatag Ko ini sa inyo sa halaran para himuon nga bayad-sala para sa inyo mga kalag: kay ang dugo amo ang nagahimo sang bayad-sala para sa kalag.
>
> Leviticus 17:11

Ang bisan sin-o nga doktor sa sadto nga sala magasugot kay Moises sa una nga bahin sang ina nga bersikulo: punggi ang suba kag ang kabuhi magauntat. Pero may ginasiling ang Dios nga indi maipakita sang bisan ano nga pelikula. Ang kabuhi sa dugo amo ang bili sang isa ka kalag.

Dayon nangin isa ini ka saad, nga ginpintal sa hamba sang ganhaan:

> Kag ang dugo mangin tanda para sa inyo sa mga balay nga inyo ginapuy-an: kag kon makita Ko ang dugo, lagbayan Ko kamo…
>
> Exodus 12:13

Indi "kon makita Ko kon daw ano ka ayo ang imo ginhimo." Indi "kon makita Ko kon daw ano ka tudo ang imo pagtinguha." "Kon makita Ko ang dugo." Luwas ang balay tungod sang ara sa ganhaan, indi tungod kon sin-o ang ara sa sulod.

Kon Wala sang Pag-ula sang Dugo

> Kag halos tanan nga butang, suno sa kasuguan, ginatinlo paagi sa dugo; kag kon wala sang pag-ula sang dugo wala sang kapatawaran.
>
> Hebrews 9:22

Sa sulod sang isa ka libo kag lima ka gatos ka tuig ang mga halaran sang Israel nagpula sa dugo, kag ang kada kordero nagasiling sang amo man nga butang: may kinahanglan nga mapatay para sini. Kag dayon, isa ka gab-i sa isa ka kuarto sa ibabaw, gin-alsa ni Jesus ang isa ka kopa:

> Kay ini ang Akon dugo sang bag-o nga katipan, nga ginaula para sa madamo para sa kapatawaran sang mga sala.
>
> Matthew 26:28

Ginula. Indi naula sing aksidente, indi ginkuha sa Iya batok sa Iya kabubut-on. Ginhatag, ginbubo sing tinuyo, para sa madamo. Sang masunod nga hapon, sa gwa sang pader sang siyudad, ginseguro sang mga soldado nga patay na Siya:

> Pero ang isa sa mga soldado nagbuno sang iya kilid paagi sa bangkaw, kag gilayon nag-guwa ang dugo kag tubig.
>
> John 19:34

Amo ina ang mapula nga suba sang kabuhi, siling ni Gordon. Indi ini nagailig sa imo mga ugat. Nag-ilig ini halin sa Iya.

Bilidhon nga Dugo

> Pero ginpakita sang Dios ang Iya gugma sa aton, kay sang mga makasasala pa kita, napatay si Cristo para sa aton. Labi pa gid nga subong, nga ginpakamatarong na kita paagi sa Iya dugo, maluwas kita sa kaakig paagi sa Iya.
>
> Romans 5:8–9

> Kay nahibaluan ninyo nga gintubos kamo indi paagi sa mga butang nga madunot, pareho sang pilak kag bulawan … Kundi paagi sa bilidhon nga dugo ni Cristo, pareho sang isa ka kordero nga wala sing deperensya kag wala sing mansa.
>
> 1 Peter 1:18–19

Ang tanan nga matandug sang dugo, ginamansahan sini; ang bisan sin-o nga nakaguntingan sang tudlo sa ibabaw sang puti nga bayo nakahibalo sina. Ini nga dugo nagahimo sang baliskad:

> Kari kamo subong, kag maghambalanay kita, siling sang GINOO: bisan ang inyo mga sala pareho sang mapula nga mapula, mangin puti sila pareho sang niebe; bisan mapula sila pareho sang krimson, mangin pareho sila sang balahibo sang karnero.
>
> Isaiah 1:18

Ang mapula nagahimo nga puti. Gani ang pamangkot amo ang ginpamangkot sang Dios sa Egipto: ara bala ang dugo sa ganhaan? Nagpasilong ka na bala sa idalom sini, paagi sa pagtuo, kag nagsiling: para sa akon ato?

Sa Letterhead

Pero may isa ka butang nga wala pa ginsugid, siling ni Gordon, kag amo ini ang pinakanami nga bahin. Si Ken indi lang nagpakita sang pelikula parte sa dugo sa isa ka semana sang 1968. Ginpaimprenta niya ini sa iya papel. Sang Hunyo 1967, ang bulan nga ang pamilya nagsaka sa bukid pakadto sa 55 Malvar, nagsulat siya sa isa ka abyan sa stationery nga may gamay nga drowing sa sulok, kag sa ibabaw, naimprenta:

> `Ang Dugo ni Jesucristo nga Iya Anak nagatinlo sa aton sa tanan nga sala.`
>
> 1 John 1:7, nga naimprenta sa ulohan sang sulat ni Ken kay Brother Smart, 8 Hunyo 1967

Mga duha ka tuig pagkatapos, sang nagsulat siya sa isa ka abyan sa Wheaton parte sa kasal ni Rudy, ang amo man nga mga pulong ara gihapon sa ibabaw sang panid: ang sulat ni Ken kay Joe Coughlin sang 17 Abril 1969. Antes mabasa sang bisan sin-o ang bisan isa ka tinaga sang balita halin sa bukid, antes ang panahon ukon ang pamilya ukon ang mga pangayo sa pangamuyo, ato anay ang ila nabasa.

Ang pelikula para sa isa ka semana. Ang bersikulo ara sa letterhead.

Limpyo Tanan, sa Sulod kag sa Gwa

> Pero kon nagalakat kita sa kapawa, pareho nga Siya ara sa kapawa, may paghiliupod kita sa isa kag isa, kag ang dugo ni Jesucristo nga Iya Anak nagatinlo sa aton sa tanan nga sala.
>
> 1 John 1:7

Nagatinlo: padayon nga nagatinlo. Tanan nga sala, indi lang ang kadamuan.

Nadumdoman mo bala ang mga Balanag sa sala sadto nga Martes, samtang may pelikula kag cream puffs? Si Evelyn Balanag nagsalig sa Ginoo pila lang ka semana antes sina, sa isa ka kama sa ospital. Apat ka adlaw pagkatapos sadto nga Domingo, nagsulat si Ken sa Woodside parte sa iya:

> Ginapakita niya ang tanan nga tanda nga natawo siya liwat. Pareho sang ginsiling niya kay Mary Lou, ‘Nabatyagan ko nga limpyo ako tanan, sa sulod kag sa gwa.’
>
> Si Ken sa mga Abyan sa Woodside, 29 Pebrero 1968

Kag kon ano ang mangin kahulugan sang "Red River of Life," siling ni Gordon, amo ang nabilin sang estorya.

Halin sa mga diary ni Ken sang 1958 kag 1968, sa diary ni Mary Lou sang 1968, sa mga sulat ni Ken sa Woodside sang 10 Enero kag 29 Pebrero 1968, sa iya mga sulat sang 8 Hunyo 1967 kag 17 Abril 1969, kag sa estorya ni Gordon nga "Red River of Life" (The Malvar Years, Sunday 3; 25 Okt 2026).

Ang Maalam nga mga Hunahuna Nagaanggid

> Ang salsalon nagapatalom sang salsalon; amo man ang isa ka tawo nagapatalom sang iya abyan.
>
> Proverbs 27:17

Isa ka kilid nga dalan, siling ni Gordon. Ang mga estorya sa Malvar magapadayon liwat sa ila gin-untatan. Pero sa isa ka gab-i basahon naton ang sulat sang iban.

Diutay lang ang mga butang nga mas nami pa sangsa magbukas sang sulat kag makita nga ang isa naisip na niya ang mismo nga butang nga imo isugyot pa lang.

Sang ulihi nga bahin sang 1960s may duha ka lalaki nga padayon nga nagapadala sang asul nga mga air letter tabok sa Pacific. Ang isa amo si Ken, didto sa bukid sa Baguio sa 55 Malvar. Ang isa pa amo si Tiyo Kevin Dyer, ang Australiano nga nagpangasawa sa pinakamagulang nga utod nga babayi ni Ken, si Eloise. Siya ang nagdumala sang Literature Crusades halin sa Prospect Heights, Illinois, sa gwa lang sang Chicago, nga nagapadala sang mga grupo sang mga pamatan-on sa bug-os nga kalibutan dala ang literatura sang ebanghelyo.

Nagsulat sila parte sa tanan.

Isa ka Linya sang Telepono sa Chicago

Isa ka tuig pagkatapos may bag-o nga ideya si Tiyo Kevin: isa ka linya sang telepono sa Chicago. Ang mga Kristiano bisan diin sa America mahimo magtawag sa numero sa gab-i, kag ang isa ka tape recorder magapatugtog sang pinakabag-o nga balita halin sa misyon, bag-o pa gid para sa pangamuyo sang Miyerkoles. Nanamian gid si Ken sini, kag indi niya mapunggan ang pagbinuyag parte sa bayad nga seventy-five cents.

Dayon, sa amo man nga sulat sang 27 Nobyembre 1967, nagsugod nga nagbubo ang mga ideya halin sa iya. Ikabit ang tape recorder sa telepono. Patugtoga ang tape antes gid sang pangamuyo. Ipadala sa misyonero ang iya balita sa iya kaugalingon nga tingog, sa tape. Kag dayon nadumdoman niya ang iya kaugalingon:

> Mas maayo nga mag-untat na ako....basi may mga ideya ka na nga mas sobra pa sina!
>
> Si Ken kay Kevin kag Eloise Dyer, 27 Nobyembre 1967

Isa pa ka pangayo. Ang HOT LINE news sheet ni Kevin ginapadala paagi sa air mail, kag ginpangayo ni Ken nga ihimpit niya ang selyo kag ipadala ini sa regular nga mail:

> Naanad na kami sa balita nga isa ka bulan na ang kadugayon.
>
> Si Ken kay Kevin kag Eloise Dyer, 27 Nobyembre 1967

Duha ka lalaki sa duha ka punta sang kalibutan nga may amo man nga kakatol: paano mo mapaabot ang balita sang hilikuton sang Dios sa mga tawo sing madasig agod makapangamuyo sila parte sini?

Mabatyagan nga ang Maalam nga mga Hunahuna Nagaanggid

Sang tingadlaw sang 1969 may mas daku pa nga ideya si Ken. Ang iya sulat wala sa archive, pero ang sabat ni Tiyo Kevin ara, kag ginasugid sini sa aton kon ano ang ginsugyot ni Ken: isa ka pondo nga magapahulam sang kuarta sa mga misyonero para magpatindog sa gwa sang pungsod. Nagsabat si Kevin sang ikatlo sang Septiyembre:

> Nakita ko ang imo mga komento parte sa posibilidad nga magtukod sang isa ka organisasyon nga mangin pareho sang Stewards Foundation para sa gwa sang pungsod. Mabatyagan nga ang maalam nga mga hunahuna nagaanggid!!! Nagtukod kami sang bag-o nga organisasyon nga ginatawag Missionary Enterprises, Inc. … ang isa sa mga ideya amo gid ang imo ginahunahuna - nga magtinguha nga makatipon sang kuarta, ipahulam ini sa misyonero nga makabayad sini sa sulod sang pila ka tuig, nga wala sing interes ukon sa nubo gid nga interes, para sa pagpatindog sang mga kapilya sa misyon kag basi mga balay sang misyonero ukon iban pa nga pareho sini nga hilikuton.
>
> Si Kevin Dyer kay Ken, 3 Septiyembre 1969

Mga kapilya sa misyon, kag basi mga balay sang misyonero. Nagsabat si Ken duha ka semana pagkatapos, kag nagbalikid siya:

> Matuod gid nga daku nga mga butang ang ginhimo sang Ginoo halin sadtong mga adlaw nga nag-upod kita diri napulo ka tuig na ang nagligad kag dayon sa uma sang tingadlaw sang 1960.
>
> Si Ken kay Kevin kag Eloise Dyer, 17 Septiyembre 1969

Nagadamgo sila upod, kag ginahambal nila ini sing tingog, halin pa sang 1959.

Subong ang Radyo Iban Gid nga Butang!

Antes lang sang Paskwa ginhatagan ni Tiyo Kevin si Ken sang trabaho: isa ka tuig nga pagtudlo sa Training Center sa Prospect Heights sa masunod nga furlough. Kag tampad siya parte sini:

> Ginahunahuna ko kon mahimo mo bala nga ikonsiderar ang posibilidad nga ipalipas ang tuig upod sa amon diri sa pagtudlo sa Training Center … Nahangpan ko nga may mga disbentaha sa pagtrabaho upod sa mga paryente kag basi mabudlay ako kaupod sa isa ka tuig, pero mapasalamaton ako kon ikonsiderar mo ini kag ipahibalo sa akon ang imo reaksyon.
>
> Si Kevin Dyer kay Ken, 18 Disyembre 1969

Nabaton ni Ken ang sulat sang ikaanom sang Enero kag nagsabat sang masunod nga adlaw. Nagsiling siya nga indi, sing mabinalaybayon. Dayon gin-ilisan niya ang topiko sing madasig gid, siling ni Gordon, nga daw mabatian mo ang makinilya nga nagdasig:

> Subong, pagkatapos ko ipangamuyo ini, wala ako sing kalinong parte sini. … Subong ang radyo iban gid nga butang!
>
> Si Ken kay Kevin Dyer, 7 Enero 1970

Madamo ang Mahambal sa 60 ka Segundo

Duha ka panid ang nagsunod; ang tuyo niya isa lang. Sigurado si Ken nga ang malip-ot nga programa amo ang radyo sang dekada setenta: “lima ka minuto, isa ka minuto kag bisan pila na lang ka segundo.” Pabayai ang mga commercial station nga magpatugtog sang musika sang kalibutan, siling niya, kag dayon mag-abot ang sabat. “Kag makatilingala nga madamo ang mahambal sa 60 ka segundo!!!!” Malapit sa katapusan gindugang niya, “basi magsugod ka na nga mamangkot kon mahambal ko bala ini sa 60.”

Walo ka adlaw pagkatapos nagsabat si Tiyo Kevin halin sa Chicago:

> Katingalahan nga ginawali mo ang amo man nga linya, kay interesado gid ako nga makasulod sa mga commercial station sa bug-os nga kalibutan paagi sa lima ka minuto nga naka-tape nga mga programa bilang pinakadiutay nga oras.
>
> Si Kevin Dyer kay Ken, 15 Enero 1970

Indi bala amo gid ina ang Ginoo? Indi pirme nga ginatuytuyan Niya ang Iya katawhan sing isa-isa. Kon kaisa ginahatag Niya sa duha sa ila ang amo man nga ideya, tunga sang kalibutan ang kalayuon, kag ginapabay-an sila nga makahibalo paagi sa air mail.

> Makalakat bala nga mag-upod ang duha, kon indi sila nagkasugot?
>
> Amos 3:3

Mga Kapilya sa Gwa sang Pungsod

Pero may isa ka butang nga wala pa ginsugid, siling ni Gordon, kag amo ini ang pinakamaayo nga bahin.

Sa amo man nga sulat sang Enero may isa pa ka pamangkot si Ken:

> May dugang pa bala nga pag-uswag ang Stewards Foundation para sa pagpatindog sang mga Kapilya sa gwa sang pungsod?
>
> Si Ken kay Kevin Dyer, 7 Enero 1970

Mga kapilya. Sa gwa sang pungsod. Amo ina ang katuyuan sang pondo.

Sadto nga tigpamulak ginputos sang pamilya ang 55 Malvar para sa furlough kag nagpauli sa Kansas, sa Abilene, diin nagauma si Lolo kag Lola Engle. Kinahanglan nila sang balay. Nakakita si Ken sang isa, kag sang isa ka inspector, kag sang building permit para sa isa ka dugang nga bahin. Kag sa isa ka Martes sang Hunyo gin-alsa niya ang telepono:

Gintawgan niya si Tiyo Kevin parte sa isa ka pahulam halin sa Missionary Enterprises.

Rogers House

Mga isa ka semana pagkatapos nagbiyahe ang pamilya sa Chicago para sa isa ka missions conference, kag nagdayon sila sa isa sang dalagku nga balay sa duta sang Literature Crusades:

> `Nagbiyahe pakadto sa LC. Ginlibot kami ni Kevin. Nagapuyo kami sa Rogers house Makatilingala ang ginhimo sang Ginoo diri sa sulod sang 5 ka tuig.`
>
> Diary ni Ken, Sabado 4 Hulyo 1970

Sadto nga Hulyo si Tiyo Kevin kag si Tiya Eloise nagkadto man sa Kansas, kag nag-upod kay Lolo kag Lola Engle, kay Mary Lou kag sa mga pakaisa sa pagtan-aw sang bag-o nga reservoir malapit sa Abilene.

Daku ang Iya Pagkamatutom

Kag sa isa ka mainit nga una nga adlaw sang eskwela sa Abilene, ang adlaw nga ginbakalan ni Mary Lou si Gordon sang scooter, nagsulat si Ken sang isa pa ka linya:

> Katapusan nga mga Papeles para sa miss Enterprise loan
>
> Diary ni Ken, Miyerkoles 26 Agosto 1970

Ang pondo nga gindamgo nila nga duha para sa mga kapilya sa pihak nga bahin sang kalibutan nakahatag sang atop sa mismo nga pamilya sang misyonero. Sadto nga Nobyembre nagsulat si Ken kay Tiyo Kevin halin sa bag-o nga balay:

> Kompleto na ang balay diri kag komportable gid para sa amon. … Nami GID. Mapinasalamaton gid kami sa bug-os nga kahimtangan. DAKU ANG IYA PAGKAMATUTOM.
>
> Si Ken kay Kevin Dyer, 9 Nobyembre 1970

> Tungod sa mga kaluoy sang Ginoo wala kita naut-ut, kay ang Iya kalooy wala nagauntat. Bag-o ini kada aga: daku ang Imo pagkamatutom.
>
> Lamentations 3:22–23

Gani ihambal sing tingog ang imo ideya, siling ni Gordon. Isulat ini sa sulat. Basi may isa sa pihak nga bahin sang kalibutan nga nagapangamuyo parte sa amo man gid nga butang. Kag kon ano ang mangin kahulugan sang “basi mga balay sang misyonero” amo ang… nabilin sang estorya.

Halin sa mga sulat ni Ken Engle kag ni Kevin Dyer, 1966–1970, sa diary ni Ken sang 1970, kag sa estorya ni Gordon nga “Great Minds Think Alike” (isa ka kilid nga paglakbay halin sa Malvar Years; ginpadala 21 Okt 2026, ginpadala liwat 28 Okt 2026).

Wala sing Imposible

Sa una nga panid sang iya diary sang 1967, antes pa nabatian sang bisan sin-o ang Malvar Street, ginsulat ni Ken ang iya bersikulo para sa tuig, Isaiah 43:19, kag sa idalom sini isa ka linya nga iya kaugalingon:

> Ano nga bag-o nga butang (mga butang) ang himuon Niya sang 1967. Indi na ako makahulat nga makita.
>
> Ken, 1 Enero 1967

Sa sulod sang napulo kag anom ka tuig sa Manila, siling ni Kevin, wala gid makita ni Papa ang pagsugod sang isa ka simbahan. Sa Baguio nakita niya.

Nagsugod ini sa isa ka pamatan-on nga babayi, si **Evelyn Balanag**, nga nagbalik kay Cristo. Nagsunod ang iban, kag ang isa ka gamay nga grupo sang mga tumuluo nagsugod sa pagtilipon. Kada magtilipon sila, nadumdoman ni Kevin, may isa ka koro nga ila pirme ginakanta, kag nangin amo ini ang kanta sang simbahan sa Baguio: "**Nothing Is Impossible.**"

Ang isa ka tawo nga nagpangamuyo sang 1945 para sa isa ka simbahan sa Mindoro, kag wala gid makaabot didto, nakakita man sa katapusan sang isa nga nagsugod, sa siyudad sang mga pino diin sila ni Mary Lou nag-honeymoon. Ginatawag ni Kevin ang mga tuig sa Malvar nga pinakabilidhon nga mga tuig nga ila ginpalipas sa Pilipinas.

Ang kaugalingon nga estorya ni Evelyn, sa mga pulong ni Mary Lou, ginsugid sa Ikaduha nga Bahin sini nga tomo: "Mary Lou, Mary Lou." Ang wala pa masugid: diin anay nagtilipon ang simbahan, kag sin-o ang masunod nga nag-abot.

Halin sa diary ni Ken sang 1967 kag sa mga handumanan ni Kevin.

Balik-balik

Sang Hunyo 1970 nagpauli ang pamilya sa Abilene, nga nagapaabot nga makabalik pa. Ginhatud ni Ken si Gordon sa Garfield Elementary sa iya una nga adlaw. Ang iya bersikulo para sa 1970 amo ang Nehemiah 2:20:

> `Ang Dios sang langit, Siya ang magapauswag sa amon; gani kami nga Iya mga alagad magabangon kag magapatindog.`
>
> Diary ni Ken, bersikulo para sa 1970

Nagdayon sila sing tatlo ka tuig, agod matapos ni Karen ang high school sa Abilene. Ang diary ni Mary Lou sang 1971 puno sang gagmay nga mga butang. Ginpamangkot siya ni Gordon kon kilala niya bala "ang mga kuting nga nagatubo sa mga kahoy" (pussy willows). Ginalugay-lugay niya ang iya mga birthday card para tan-awon kon may kuarta nga mahulog, kag kon wala, nagasiling siya "Indi maayo!" Nagdamgo si Stan nga nagalukso siya halin sa high dive kag nahulog siya halin sa iya ibabaw nga katre. Sang otso anyos na si Gordon nag-type siya sang sulat sa iya maestra sa Grade 2, si Miss McMahon, nga nagapasalamat sa iya sa maayo nga tuig. Sang Pebrero 1972 nagsulat si Ken sa mga nagasuporta nga ang ila pagbalik wala pa gid sigurado: *"May isa pa ka tuig si Karen sa high school."*

Sang Hunyo 1973 nagbalik sila sa Baguio. Ang mga manghod nga kabataan nag-eskwela sa **Brent School**. Naghimo si Gordon sang modelo sang telegrapo para sa science fair, sa tupad sang modelo ni Stan sang Hoover Dam.

Halin sa diary ni Mary Lou sang 1971, sa diary kag mga sulat ni Ken, kag sa estorya ni Gordon nga "The Boy Who Went to Four Schools" (1 Sep 2026).

Si Kevin kag ang Navy

Sang tigpamulak sang 1975 si Kevin, disisiyete anyos, nagpanaog sa Subic Bay para magtilaw sa Navy, naghampang bilang si Jud Fry sa *Oklahoma!* sang Brent School, nakadaug sang gold medal sang eskwelahan para sa pinakamaayo nga aktor, kag ginpanumpa sa gate sang Subic sang 27 Mayo.

Ato nga mga panid ara na subong sa kaugalingon nga libro ni Kevin, *Ang mga Handumanan ni Kevin*, sa seksyon nga “Growing Up in the Philippines”: Anchors Aweigh · Jud Fry · Best Actor of the Year · The Gate at Subic.

Sang katapusan sang Hunyo 1975 si Ken kag si Mary Lou naghalin sa Pilipinas sa katapusan nga beses bilang mga misyonero nga nagapuyo didto. Duha ka pulo kag apat ka tuig sila nga nag-alagad.

Mga Kaupod nga Libro

Walo ka kaupod nga libro ang yara sa tupad sang lima ka tomo sang estorya.

Sa Iya Kalipay: Ang Kabuhi kag Ministeryo ni Ken Engle
Ang kaugalingon nga mga sulat ni Papa · 1951–1987 · ang iya kabuhi kag ministeryo

Manugbantala ni Cristo: Ang Estorya ni Rudy Ponce de Leon
San Juan, Rizal · 1951–1996

Grace Triumphant
ang autobiography ni Cyril H. Brooks · © 1985 Walterick Publishers

"Mary Lou, Mary Lou": Ang Estorya ni Evelyn kag Fred Balanag
Baguio City · 1968–2010

Cheryl
Cheryl Lyn Engle · ang iya kabuhi, ang iya musika, ang iya kaugalingon nga mga pulong

Karen, Patrick, kag Romblon: "Ginadala ang Palanan-awon"
keepm.org · ang Emmaus app · Moments to Remember · Karen kag Patrick

Mga Estorya sang Pamilya kag mga Abyan
Mga abyan sang hilikuton · mga estorya sang pamilya · reperensya sang pamilya

Ang mga Handumanan ni Kevin
Kevin Engle · sa iya kaugalingon nga mga pulong · Stewards Foundation · Sa Kaugalingon nga mga Pulong ni Papa

> **Faithful Men: A Library of Christian Classics**, halin sa PlymouthBrethren.org: mga manunulat nga Brethren kag mga kabuhi sang misyonero, nga mapangita paagi sa manunulat, Kasulatan kag topiko. **Buksan ang librarya ↗**

Ang Mga Sulod sang bug-os nga serye →

Ang tanan nga link sa serye, sa isa ka lugar →

Mga Ginhalinan

Ang mga estorya ni Gordon nga gingamit sa sini nga tomo: A High Mountain Apart · Give Us This Mountain (upod ang sulat ni Ken sang 3 Hunyo 1967 sa mga gulang sang Woodside Bible Chapel) · The Boy Who Went to Four Schools · Anchors Aweigh, My Boys · Best Actor of the Year · Two Big Shots · Be Not Afraid · Two Candles (upod ang notebook ni Mary Lou parte sa bagyo sang 16–17 Oktubre 1967, ang diary ni Ken para sa 17–19 Oktubre 1967 kag 6 Septiyembre 1969, kag ang iya mga sulat sang 27 Nobyembre 1967 kag 7 Disyembre 1979) · ML + I (diary ni Ken para sa 22 Oktubre – 5 Nobyembre 1967) · Prays for Us Daily (mga diary ni Ken kag ni Mary Lou para sa 9–12 Mayo 1968, mga diary ni Ken para sa 1961 kag 1967 kag ang iya photo album) · Jonah for Sunday (mga diary ni Ken kag ni Mary Lou para sa 5 Nobyembre 1967 tubtob 11 Enero 1970). Ang "The Landlord and the Projectionist" amo ang kaugalingon nga handumanan ni Kevin (8 Oktubre 2026); parte sa Moody Science films, ang online nga artikulo nga "Sermons from Science" kag ang biograpiya ni David Coppedge parte kay Dr. Irwin Moon (crev.info).

Mga Ginhalinan, padayon

The Kearsarge Men (diary ni Ken para sa 26 Oktubre kag 20 Nobyembre – 1 Disyembre 1967, ang notebook ni Mary Lou nga "Servicemens' Work," ang sulat sa Woodside sang 27 Nobyembre 1967 kag ang sulat ni Chaplain Dwight F. Zeller sang 9 Disyembre 1967) · Pray That This War Would Be Over Soon (sulat ni Ken sa Woodside sang 10 Enero 1968 kag ang prayer letter sang Enero 1968, mga diary ni Ken para sa Enero – Marso 1968 kag 27 Mayo 1975, ang planner ni Mary Lou sang 1968 kag diary sang 1975, kag ang sulat sa Woodside sang Mayo 1976) · The Sergeants (mga diary ni Ken para sa Pebrero 1968 – Nobyembre 1973, diary ni Mary Lou sang 1968 kag ang iya notebook sang mga tuig sa Baguio, sulat ni Ken sa Woodside sang 17 Oktubre 1968, kag ang listahan sang bawtismo sa likod sang iya diary sang 1971–72) · Red River of Life (mga diary ni Ken para sa 5 Marso 1958 kag Pebrero 1968, diary ni Mary Lou sang 1968, mga sulat ni Ken sa Woodside sang 10 Enero kag 29 Pebrero 1968, kag ang iya mga sulat sang 8 Hunyo 1967 kag 17 Abril 1969) · Great Minds Think Alike (mga sulat ni Ken kag ni Kevin Dyer, 1966–70; diary ni Ken sang 1970) · You Are a Very Lucky Boy (mga diary ni Ken para sa Oktubre–Nobyembre 1968 kag Agosto 1969; ang gin-type nga sulat ni Ken kag ni Mary Lou sa mga abyan, Nobyembre 1968; sulat ni Ken kay Kevin kag Eloise Dyer, 7 Nobyembre 1968) · Made It Very Clear to Us (ang notebook ni Mary Lou nga “Baguio Experiences,” pp. 20–21, kag ang iya diary sang 1969; diary ni Ken para sa Agosto 1969) · Karen Had Class Today (mga diary ni Ken kag ni Mary Lou para sa Enero 1969; prayer letter ni Ken kag ni Mary Lou, Agosto 1969; sulat ni Mary Lou kay Fe kag Felix, 3 Pebrero 2001) · She Thinks I Have Never Thrown Anything Away (mga diary ni Ken kag ni Mary Lou para sa Marso – Abril 1969; sulat ni Mabel Engle kay Ken, Agosto 1942). Upod man ang mga diary ni Mary Lou sang 1971 kag 1975, diary ni Ken sang 1975, ang iya sulat sa mga paryente sang 22 Abril 1975, kag ang kaugalingon nga mga handumanan ni Kevin (Agosto 2026).

Ano ang Masunod

Ang Ikaapat nga Tomo, *Ang mga Tuig sa Abilene*, nagapadayon sang estorya.

> Bantayi sila para kay Jesus tubtob sa kahangturan.
>
> ang pangamuyo sa likod sang KEE Philippine Missions

Edisyon sang 11 Oktubre 2026 · upod ang "Prays for Us Daily" ni Gordon (10 Okt 2026), "ML + I," "Two Candles" kag "The Wedding," ang mga sulat ni Ken sang mga Tuig sang Inaway sang 1943-45, ang mga sulat sang 1950-51, "Herald of Christ" (ang estorya ni Rudy Ponce de Leon), "Mary Lou, Mary Lou," ang estorya ni Evelyn Balanag upod ang iya mga litrato, "The Landlord and the Projectionist," kag isa ka listahan sang mga hyperlink